

ПАСПОРТ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Ръководител: н.с. I ст д-р инж. Константин Димитров

Научен консултант: ст.н.с. д-р Елена Добрева

Анализ: н.с. I ст д-р инж. Константин Димитров,
ст.н.с. д-р Елена Добрева

Период на провеждане:

12 юни – 8 юли 2007 г.

Методика: Пряка анкета в 126 подрайона на административните Райони на Столична Община

Изготвяне на анкетните карти:

н.с. I ст. д-р инж. Константин Димитров,
ст.н.с д-р Елена Добрева

Преброители (попълване на анкетните карти):

„Българско дружество за защита и опазване на животните”

Председател ст.н.с. д-р Стоян Стоянов,
„АФА - България”

Председател г-жа Аксиния Боснева,
„Помощ за животните - ДАРА”

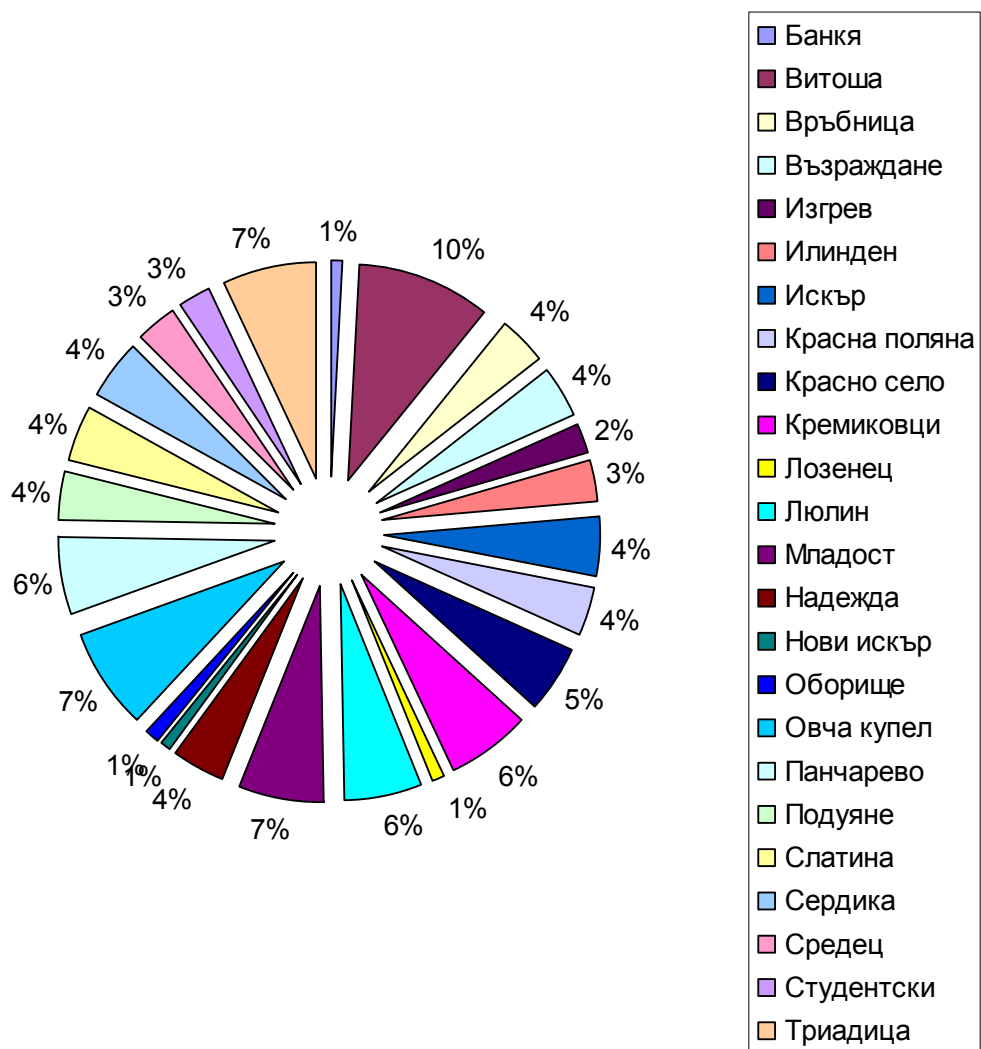
Председател г-жа Виктория Гаджанова,
„На ти с природата”

представител г-жа Стефанка Ракова

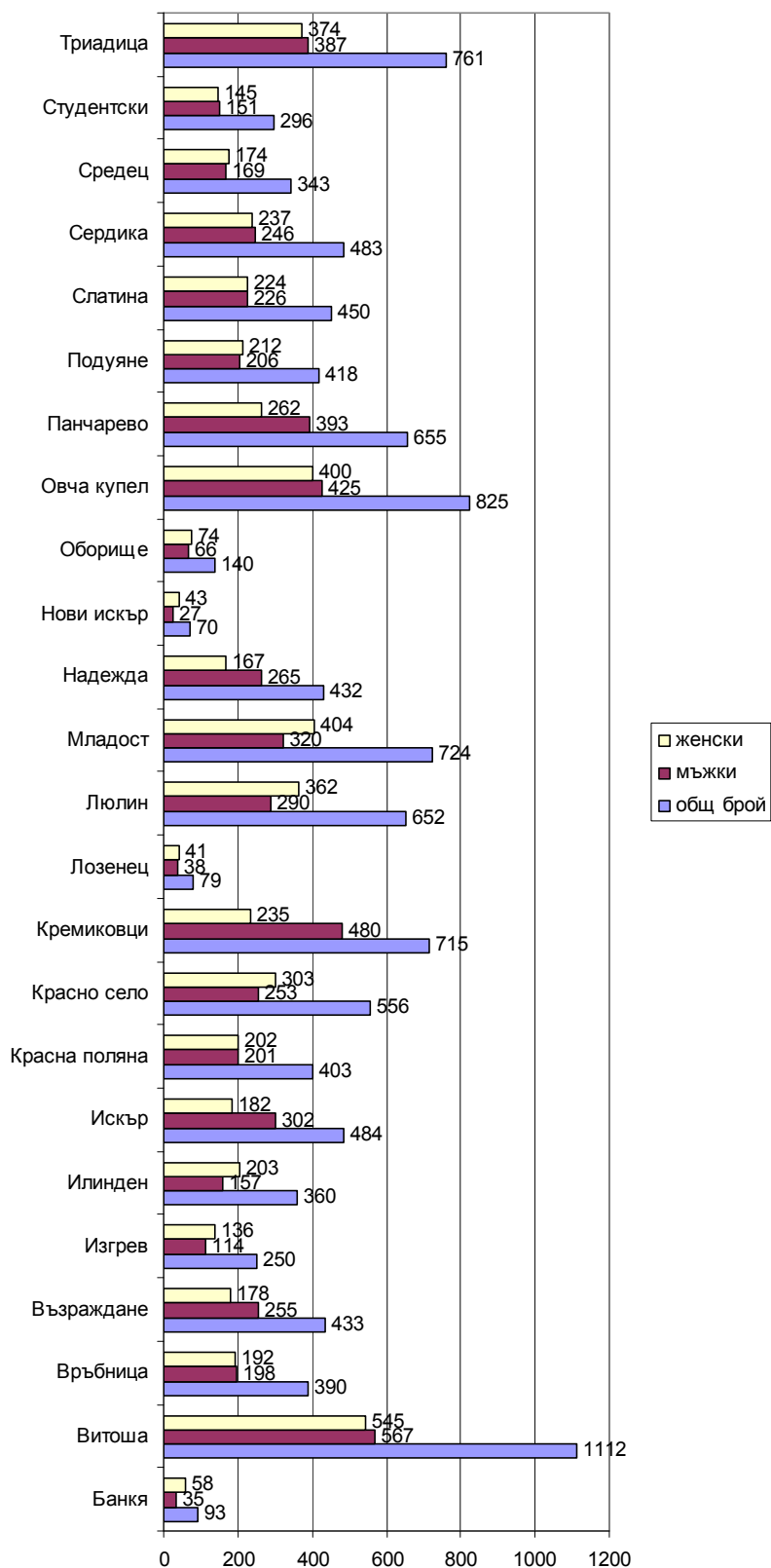
Представяне на получените резултати

Броя на бездомните кучета на територията на Столична Община, според анкетните карти по разработената методика, е **11 124**.

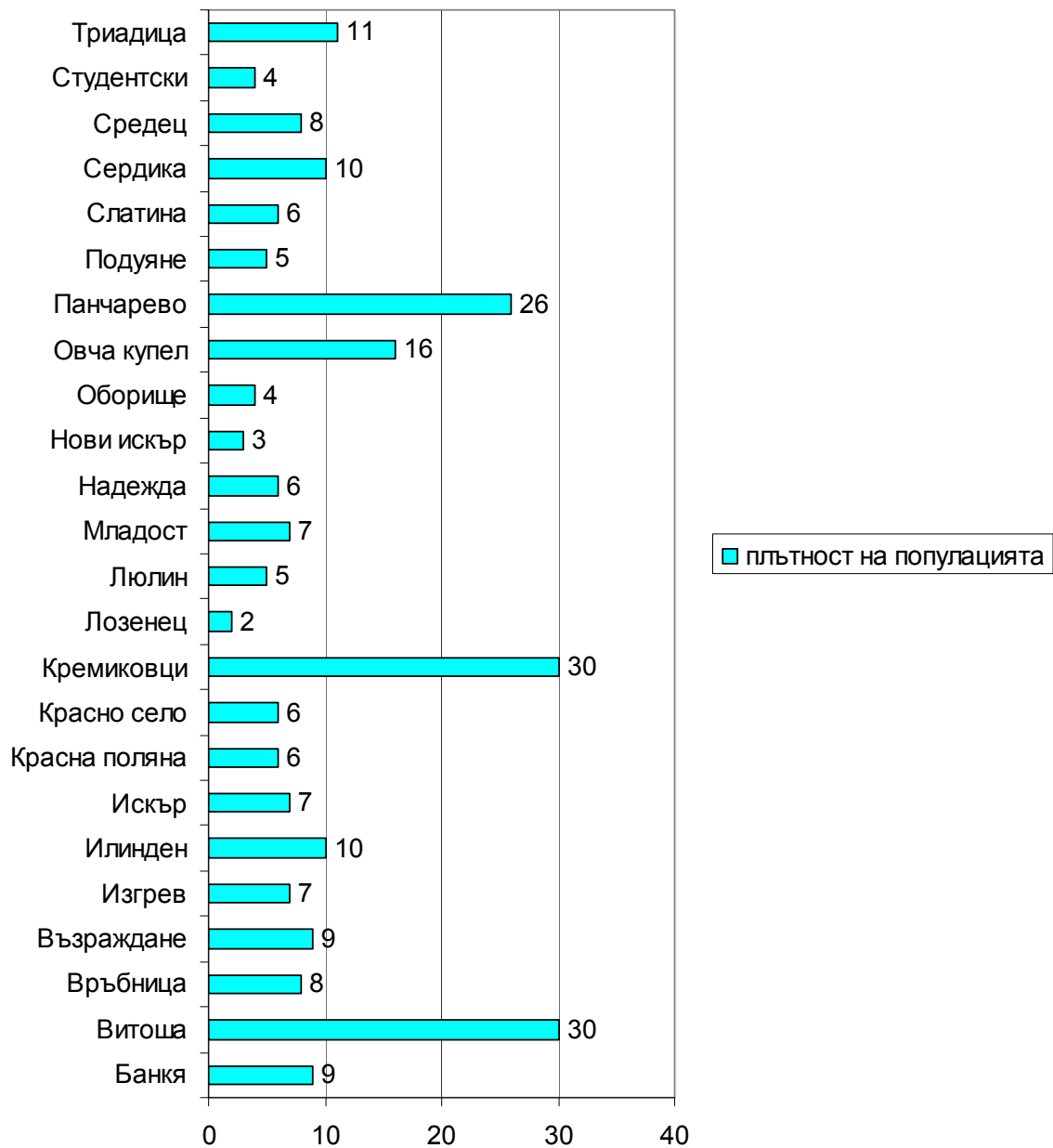
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по Райони на Столична Община

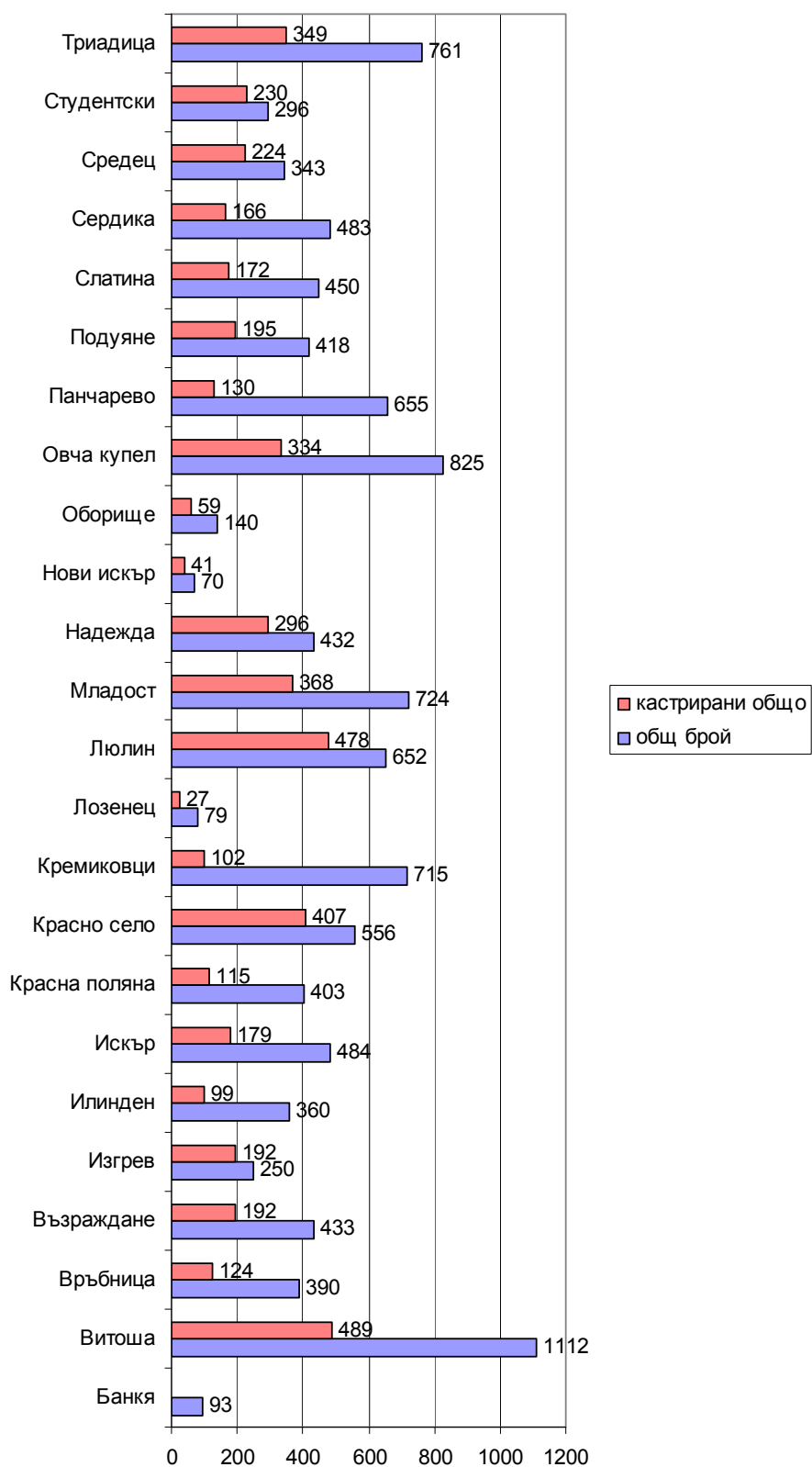
**Брой бездомни кучета в Столична Община,
разпределение по пол**

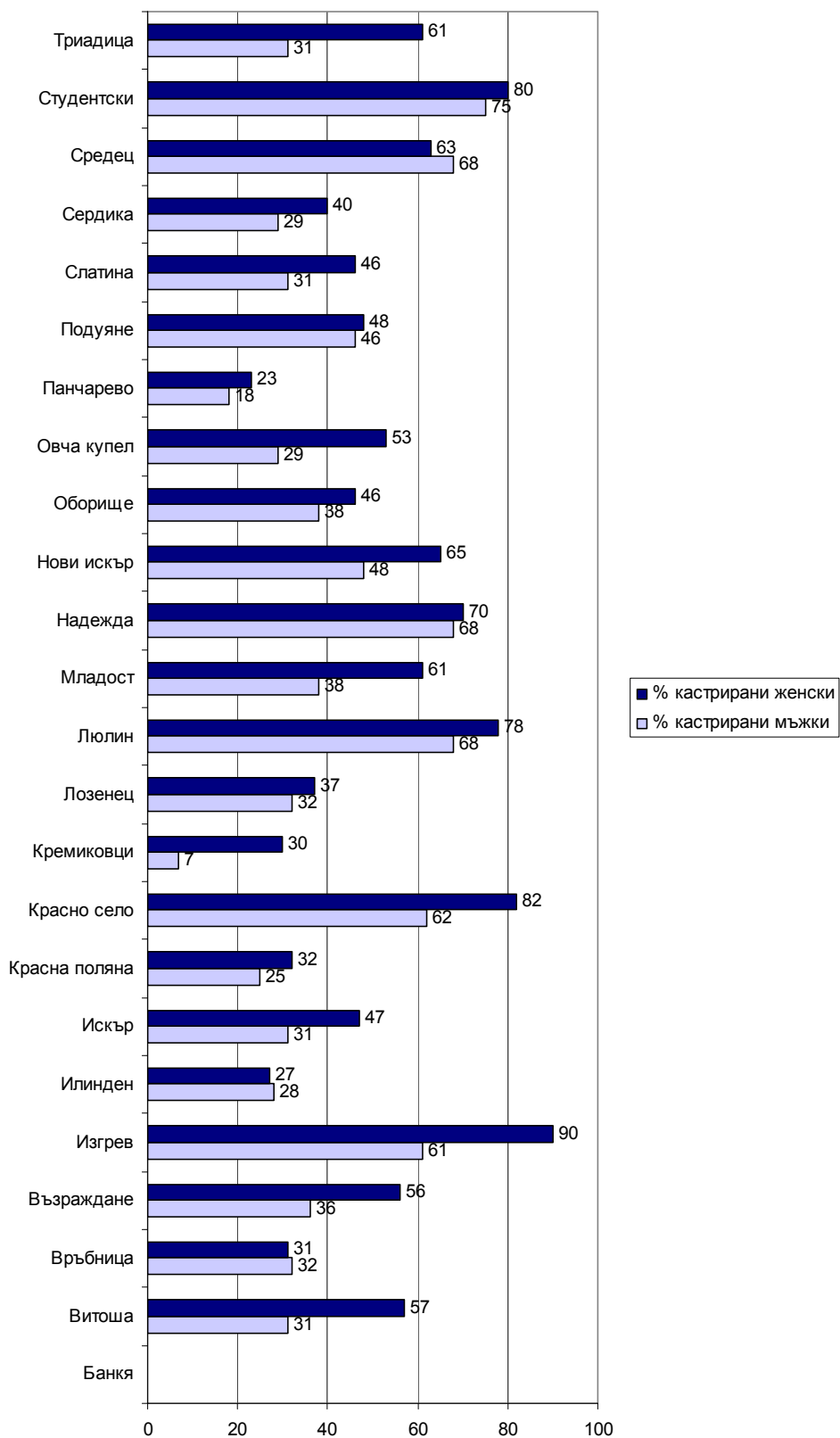
Брой бездомни кучета на 1000 души - плътност на популацията
по Райони на Столична Община

**Брой кастрирани бездомни кучета на територията на
Столична Община**

Процентно разпределение на кастрираните бездомни кучета на територията на Столична Община

Коментар

Най-много бездомни кучета на територията на Столична Община има в Районите Витоша (1112), Овча купел (825), Триадица (761), Младост (724) и Кремиковци (715). Големите свободни пространства, наличието на множество търговски обекти, борси, различните неконтролируеми източници на храна, смесването на силно урбанизирани територии, граничещи със зелени пространства определят този брой.

Логична е стойността на параметъра *плътност на популацията* в Районите Витоша (30), Кремиковци (30), Панчарево (26), Овча купел (16), Триадица (11). Параметъра отразява бройката на бездомните кучета, която се пада на 1000 души от населението на даден Район. Районите Витоша и Кремиковци не са най-населените места в Столична Община, но тяхната територия е най-привлекателна за бездомните кучета, поради големите свободни пространства и територии, както и Панчарево, и Овча купел.

В зависимост от предприетите мерки, от гражданската активност за справяне с проблема на бездомните кучета процента на кастрираните бездомни кучета по Райони варира от 14 % (Кремиковци) до 78 % (Студентски). Това също може да се обясни и с факта, че в Район Студентски има изграден кастрационен център, а в Кремиковци все още липсва. Висок процент на кастрирани бездомни кучета се наблюдава в Районите Студентски (78%), Изгрев (77%), Люлин (73%), Красно село (73%), Средец (65 %).

Последните тенденции, лансирани от Световната здравна организация (WHO), са за приоритетно кастриране на женските бездомни кучета с цел избягване раждането и отглеждането на малките. Районите с най-висок процент на кастрация на женските кучета са Изгрев (90 %), Красно село (82 %), Студентски (80 %), Люлин (78 %) и Надежда (70 %).

Изводи на база обобщаване анкетни карти за 24 административни Района на Столична Община

1. За 18 административни Района на Столична Община (СО) намаляването на броя на бездомните кучета се дължи на успешното прилагане на метода „кастрирай и върни”.
2. За 11 административни района на СО причина за забавено намаляване на популацията на бездомните кучета е:
  - прииждането на кучета от други Райони;
  - изоставяне на домашни кучета;
  - дворни некастрирани кучета, които са на свободен режим;
3. За 6 административни Района на СО намаляването на бездомните кучета се дължи и на осиновяване.
4. За 23 административни Района на СО се посочва увеличаване на гражданите, ангажирани с грижи за бездомните кучета.
5. За 6 административни Района на СО се посочва, че има отравяния и саморазправа с бездомните кучета.

ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА НАУЧНИЯ ПРОЕКТ

Поставените цели и задачи на научния проект са с научно-приложен характер, а именно:

1/ Научно изследване върху популацията на бездомните кучета на територията на Столична Община и определяне на методика за установяване на числеността им.

2/ Експериментално приложение на разработената методика с цел установяване параметрите на популацията.

3/ Изготвяне на мониторингова програма, относно състоянието и промените в параметрите на популацията с препоръки за нейния контрол.

I. Увод

В последните години проблемът с бездомните кучета предизвиква обществена полемика, в която участие взимат не само специалистите, местната власт и природозащитните организации, но и цялото ни общество. Причината за това е високата социална цена, морална и материална, която гражданите плащат за съществуването на феномена “безстопанствено куче”. В настоящото изложение определенията “бездомно” и “безстопанствено” куче се използват като синоними, без да се влага смисъл на категоризиране на различните групи кучета (като например кучета, частично социализирани, за които определено лице полага грижи и са с контролиран здравен статус, и кучета, които са несоциализирани с неизяснен здравен статус).

Намирането на ефективен модел за справяне с проблема предполага от една страна задълбочен анализ на резултатите от досега прилаганите мерки и от друга страна - проучване на световния успешен опит и практика. Проблемът с бездомните животни се наблюдава и засяга в една или друга степен през годините ралични райони на света - предимно страни от Средиземноморието (Италия, Гърция, Турция), Средния изток, някои балкански страни и др. Факт е обаче, че съществуват страни, в които проблемът с бездомните кучета не стои (Великобритания, Германия и др). Вероятно причините за тези различия са комплексни и обхващат въпроси, свързани с образованието, ефективността на предприеманите мерки, чистотата и хигиената на градската среда и не на последно място традициите, ценностите в обществото и културата на отношени към животните.

Наличието на бездомни кучета в един град може да доведе до сериозни последствия за гражданите му. Най-тежките потенциални опасности са за живота и здравето на хората, тъй като необезпаразитените и неимунизирани животни могат да пренасят различни заразни и паразитни болести. Именно скитащите бездомните кучета са основен източник, разпространител и резервоар на причинители на зоонози, някои от които смъртоносни (ехинококоза, марсилска терска,

лаймска болест, бяс и др.). Глутници от безстопанствени кучета биха нарушили не само спокойствието и комфорта на хората в даден район, но застрашват и тяхната сигурност. Не са малко случаите на нападения и ухапвания от животни с агресивно поведение, които освен до здравни последици, водят и до създаване на страх и емоционален стрес в хората. Друг риск е възможността за възникване на пътно-транспортни произшествия поради безстопанствено скитащите се животни, особено в периода на разгонване. Не на последно място е и приносът на бездомните кучета за замърсяването на градската среда с отпадъчни продукти, както и с битови отпадъци от контейнерите за смет, до които имат достъп.

Материалните щети от проблема могат се измерят с паричните средства, заделени ежегодно от общинските бюджети, респективно от данъкоплатците, за намаляване популацията на бездомните кучета. Разходите са за поддържане на изолатори, залавяне на животните, евтаназиране, кастрация, отглеждане в приюти и т.н. Средства се изразходват и за имунизации с ваксини срещу бяс и лечение на пострадали от ухапвания, паразитни заболявания, като кучешка тения и др.

Проблемите „с“ и „на“ бездомните кучета в последните години успяха да поляризират общественото мнение в България. От една страна пострадали граждани изискват бързо и радикално решаване на проблема. От друга – любителите на кучета и природозащитните организации поставят въпроса за хуманно отношение към животните. В този задочен спор не успя да се открие главната цел - необходимостта да се проучат и приложат научни методи, които са доказали своята ефективност в редица страни и са утвърдени от Световната здравна организация. Така въпреки всички положени усилия и изразходвани средства през последните десет години, проблемът все още стои на дневен ред. Шансът е сега, след влизането на България в Европейския съюз, да се приемат препоръките на ЕК и да се усвоят позитивите от успешния европейски опит.

II. Изследване популацията на бездомните кучета на територията на Столична Община

II.1. Общи характеристики на популацията

Една от главните причини за увеличаващата се популация от бездомни кучета е **липсата на контрол над домашните кучета**, по отношение на поведението им на разгонени животни. В резултат на това поведение се продуцира ново бездомно поколение. Широко разпространено е схващането, че стерилизацията / кастрацията на домашни кучета е противоестествен метод и не се възприема като част от грижата за животните. В същото време, стопаните на домашни животни не осъзнават напълно, че ако тяхното женско куче има поколение от десет малки, то отговорността по изхранването им, отглеждането и намиране на нов дом и стопанин е тяхна, както и че това не е лека задача. Така на „входа” на популацията от бездомни кучета стоят изоставените от собствениците си кучета или тяхното нежелано потомство. Популацията се попълва и от изгубени или избягали домашни животни, както и от новопридошлите кучета от крайградските райони. Всички тези групи формират общата картина на популацията от бездомни кучета, която при неефективни мерки се поддържа максимална според естествените природни закони.

Основните фактори, определящи наличието на бездомни кучета в дадено населено място се свеждат най-общо до три условия, които се предлагат в средата: **наличното количество хранителен ресурс, вода и подслон**. Изследователите на проблема установяват, че съществува определен максимален брой животни, живеещи на дадена територия, които се лимитира от наличното количество на храна, вода и подходящи убежища срещу времевите условия или срещу защита от други животни – т.нар. *“капацитет на задържане”*. Отделните индивиди на тази площ може да варират, но размерът на популацията като цяло ще остане относително постоянен, тъй като на „входа” той се регулира от новородените малки кученца и изоставените животни, а на „изхода” – от

напусналите популацията от бездомни поради естествена смърт, намирането на втори дом, настаняването в приюти и евтаназията.

Крайният брой кучета на дадена площ винаги достига до “капацитета на задържане”. Така, ако женските кучета раждат малки, но капацитетът на даден терен не се променя, то вероятността тези малки да оцелеят е нищожна, поради липсата на храна или риска от заболявания. В случай, че едно животно “отпадне” от дадена площ, неговото “място” веднага се заема от друго, по-младо животно и така се запазва капацитетът. Като се отчитат основните фактори, определящи наличието на бездомни кучета на дадена територия, като относително по-рискови могат да се посочат районите в които:

- не е предложено добро решение с битовите отпадъци – няма редовно сметосъбиране, не се използват затворени контейнери за боклук, сметищата не са оградени;
- съществуват хранителни отпадъци, които целенасочено се осигуряват от гражданите;
- съществуват условия за задържане на застояла вода;
- съществуват изоставени и порутени постройки;

Животните (котки, кучета, плъхове) се заселват на местата, където хората и местната власт позволяват (съответно не санкционират) изхвърлянето и задържането на отпадъци по улиците. Именно изхвърлянето на сметта на открито, като източник на храна, се явява обща характеристика на районите, в които има висока популация от бездомни животни - в средиземноморския, балканския и други райони по света. Проблемът се отежнява и от липсата на ефективни и навременни мерки от страна на местните власти, насочени към намаляване на популацията на бездомни кучета, цялостната лоша хигиена на градската среда, а също така и от ниската култура при отглеждане на домашни кучета.

II.2. Преброявания на бездомните кучета на територията на Столична община през последните години

В последните години в публичното пространство се цитират различни цифри за броя на бездомните кучета на територията на Столична Община, които варират между 20 и 50 хиляди. Цифрата от 50 хиляди се посочва през 2002 г. при неофициално преброяване с участието на неправителствени организации, проведено в София и вилните зони. Не е известна технологията и методът, с които е установен този брой. Информацията в медийното пространство за броя на безстпанствените кучета силно се различава: представители на природозащитни организации цитират цифри в границите между 20 и 30 хиляди, докато според органите на местната власт те са между 8 – 10 хиляди.

Първото известно официално преброяване датира от декември 2005 г. и е проведено от фирма “ДДС Витошко-Студена – с. Кладница” по метод, който не е представен. Установеният брой е 16 200 кучета. Друго неофициално преброяване, извършено от инспектори по райони, посочва данни за около 10-12 хиляди кучета.

В реализираните до момента официални и неофициални преброявания липсва информация за използвания метод и технология на преброяване, както и за разпределението на кучетата по райони и квартали на територията на Столична Община. Не са представени и допълващи характеристики като пол и кастрация на животните.

Определянето на точния брой на бездомните кучета е задължително условие при планирането и провеждането на всички мерки и програми за намаляване на тяхната популация. Установяването на техния брой по райони и идентифициране на най-рисковите територии е важно за това, къде трябва да бъдат насочени усилията приоритетно.

При връщане на кучетата по места, след тяхното кастриране, ваксиниране и обезпаразитяване, също е необходимо да се отчита броя на бездомните кучета в даден район.

III. Определяне на методика за установяване числеността на бездомните кучета на територията на Столична Община

Целта на изследването е да се създаде методика за установяване числеността на бездомните кучета на територията на Столична Община. Разработените анкетни карти, отразяващи философията на методиката, са ориентирани към две основни групи – на преброителите (анкетъори) и на любителите (хората, които системно полагат грижи).

Проучването е проведено в периода 12 юни – 2 юли 2007 г., а контролното преброяване е проведено в периода 2 юли – 8 юли 2007 г. Необходимостта от второ – контролно преброяване е продиктувана от намерението на екипа да постигне по-точни и верни резултати. Контролните райони са избрани на случаен принцип. Броенето е извършено от неправителствените организации: „Българско дружество за защита и опазване на животните”, „АФА – България”, „Помощ за животните – ДАРА” и „На ти с природата”. Столична Община (СО) е разделена на 24 района (административните Райони на СО) с 126 подрайони – Приложение № 1, които са обиколени. За всеки подрайон е попълнена анкетна карта.

Методиката за установяване числеността е пряка анкета – попълване на анкетни карти по образец, виж Приложение № 2 и Приложение № 3.

Анкетната карта, Приложение № 2, е насочена за попълване от преброителите – тези, които осъществяват прякото преброяване на бездомните кучета на територията на Столична Община. Наред с въпросите, които отразяват състоянието на кучетата в момента на преброяването – общ брой, мъжки, женски, кастрирани мъжки, кастрирани женски, основни източници на храна, във въпроси №№ 5-6 се отразяват тенденциите – има ли промяна в броя на бездомните кучета през последните години и на какви причини се дължи.

Анкетна карта, Приложение № 3, е насочена за попълване от любителите – тези, които полагат систематични, всекидневни грижи за бездомните кучета в своите райони. Разработените и приложени въпроси са по-специализирани, изискващи знания и подходи към проблемите на бездомните кучета – в кои кастрационни центрове се извършва кастрацията, какви са трудностите за организиране на кастрацията (транспорт, средства и др.), какви са другите проблеми свързани с бездомните кучета в района/подрайона (шум, ухапвания, хранене, др.), има ли ветеринарни клиники в района, какво трябва да се направи за решаването на проблема, какви законодателни промени трябва да се направят и т.н.

В Приложение № 4 е поместен доклада на ст.н.с. д-р Елена Добрева, в отговор на Анкетна карта - Приложение № 3, за състоянието на бездомните кучета, обитаващи Комплекса на БАН – IV км.

IV. Приложение на методиката. Установяване параметрите на популацията

На базата на разработената методика за всеки административен Район на Столична Община се представят следните данни:

- 1/ Общ брой на бездомните кучета;
- 2/ Плътност на популацията – параметър, който характеризира броя на бездомните кучета в даден Район на 1000 души от населението му, т.е брой кучета на 1000 души. За Райони, където има информация за площта е изведен същия параметър – брой кучета на 1 км². (броя на кучетата е закръглен към по-близкото цяло число)
- 3/ Характеристика на административния Район (таблично представяне);
- 4/ Процентно разпределение на броя на бездомните кучета по подрайони в рамките на административния Район (графично представяне);
- 5/ Брой бездомни кучета в административния Район, разпределени по пол (графично представяне);
- 6/ Брой кастрирани бездомни кучета в административния Район, разпределени по пол, спрямо общия брой (графично представяне);
- 7/ Процентно разпределение на кастрираните бездомни кучета в административния Район по пол (графично представяне);

Използвани символи и термини:

“X” – няма информация за даден параметър;

„обособена територия” – за всеки подрайон, където е използван термина, в Приложение № 1 се описва определена територия;

Район БАНКЯ

Общ брой на бездомните кучета:

93

Население:

10 457 души

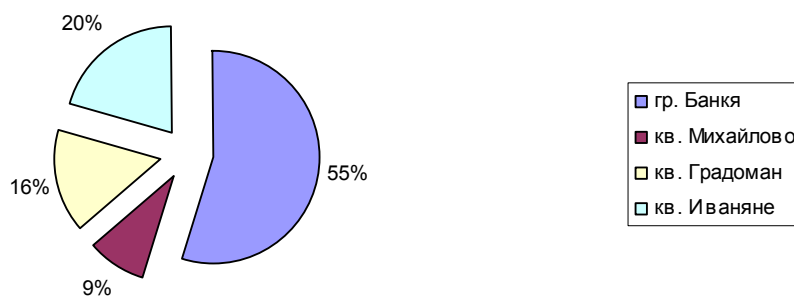
Плътност на популацията:

9 / 1000 души

Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. гр. Банкя	51	X	X	X	X
2. кв. Михайлова	8	X	X	X	X
3. кв. Градоман	15	X	X	X	X
4. кв. Иваняне	19	X	X	X	X

Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Банкя

Район ВИТОША

Общ брой на бездомните кучета:

1112

Население:

36 542 души

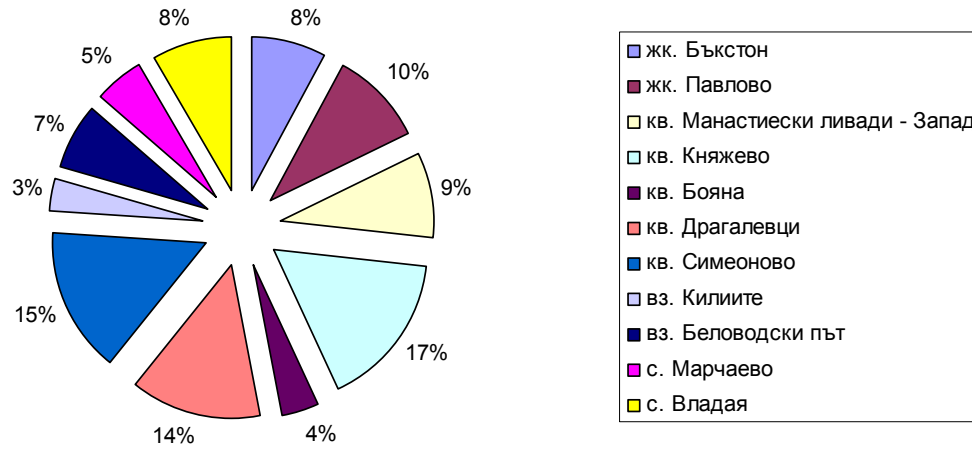
Плътност на популацията:

30 / 1000 души

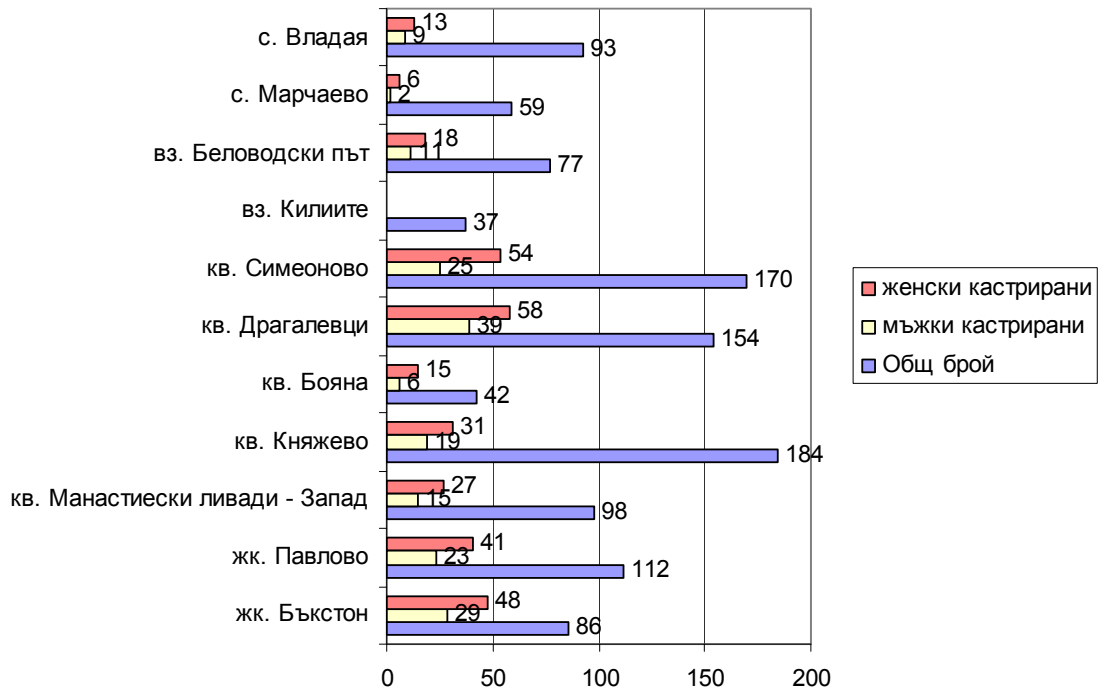
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк Бъкстон	86	37	29	49	48
2. жк. Павлово	112	X	23	X	41
3. кв. Манастирски ливади – Запад	98	X	15	X	27
4. кв. Княжево	184	X	19	X	31
5. кв. Бояна	42	X	6	X	15
6. кв. Драгалевци	154	X	39	X	58
7. кв. Симеоново	170	X	25	X	54
8. вз. Килиите	37	X	X	X	X
9. вз. Беловодски път	77	X	11	X	18
10. с. Марчаево	59	X	2	X	6
11.с. Владая	93	X	9	X	13
	1112	X	178	X	311

Процентно пазпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Витоша

Брой кастрирани бездомни кучета в Район Витоша, разпределени по пол

Район ВРЪБНИЦА

Общ брой на бездомните кучета:

390

Население:

47 580 души

Площ:

44 км²

Плътност на популацията:

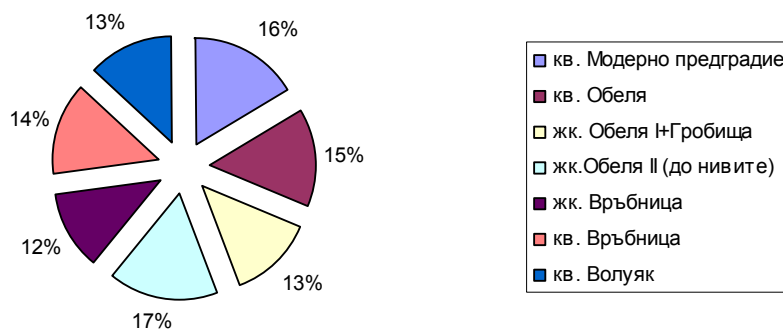
8 / 1000 души

9 / 1 км²

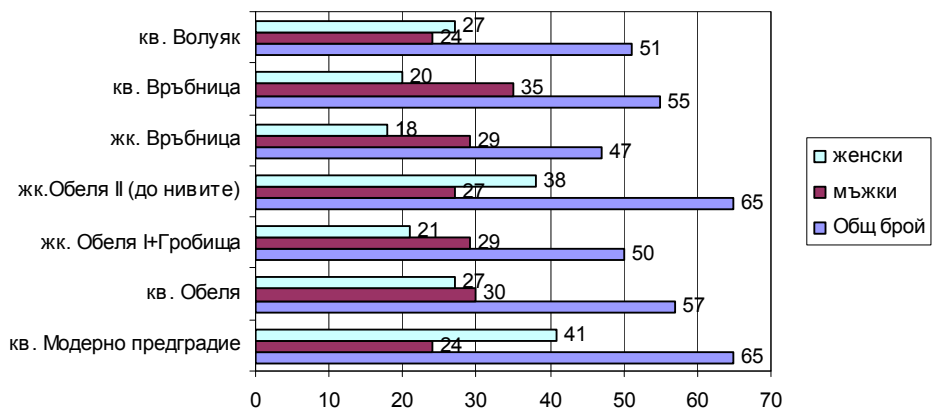
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. ж.к. Модерно предградие	65	24	12	41	18
2. кв. Обеля	57	30	7	27	8
3. ж.к. Обеля I + Гробищен парк	50	29	14	21	6
4. ж.к. Обеля II (до нивите)	65	27	4	38	11
5. ж.к. Връбница	47	29	9	18	7
6. кв. Връбница	55	35	12	20	7
7. кв. Волюяк	51	24	6	27	3
	390	198	64	192	60

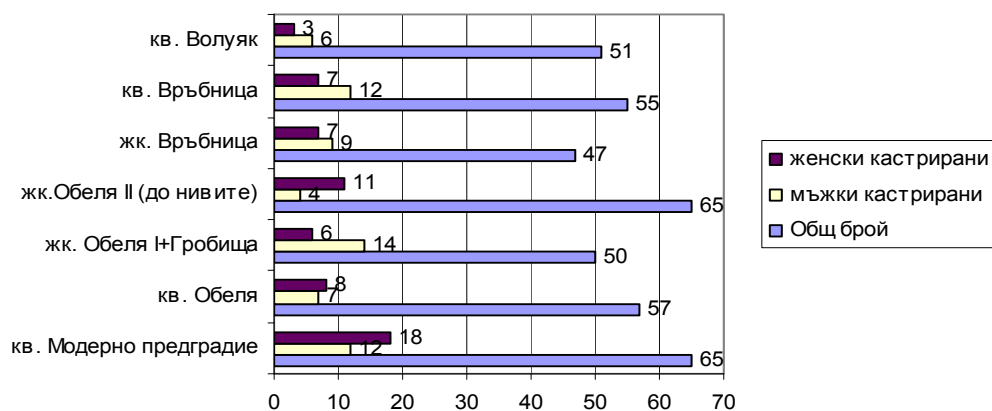
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Връбница

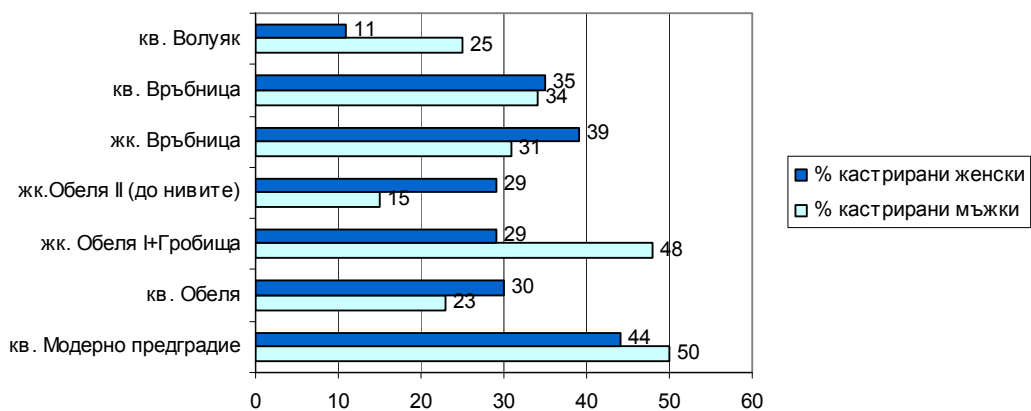
**Брой бездомни кучета в Район Връбница,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета по пол в
Район Връбница**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета по пол в Район Връбница**

Район ВЪЗРАЖДАНЕ

Общ брой на бездомните кучета:

433

Население:

48 102 души

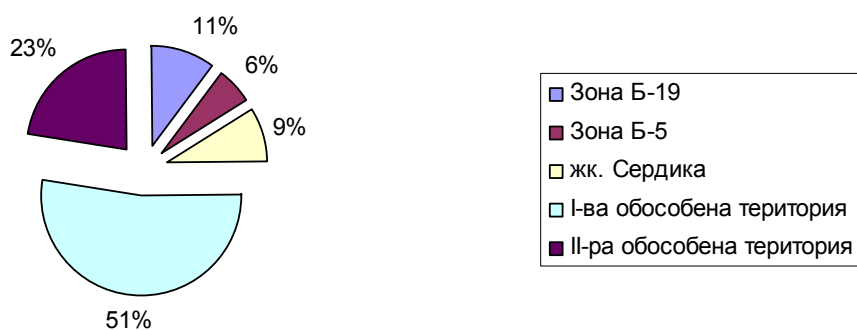
Плътност на популацията:

9 / 1000 души

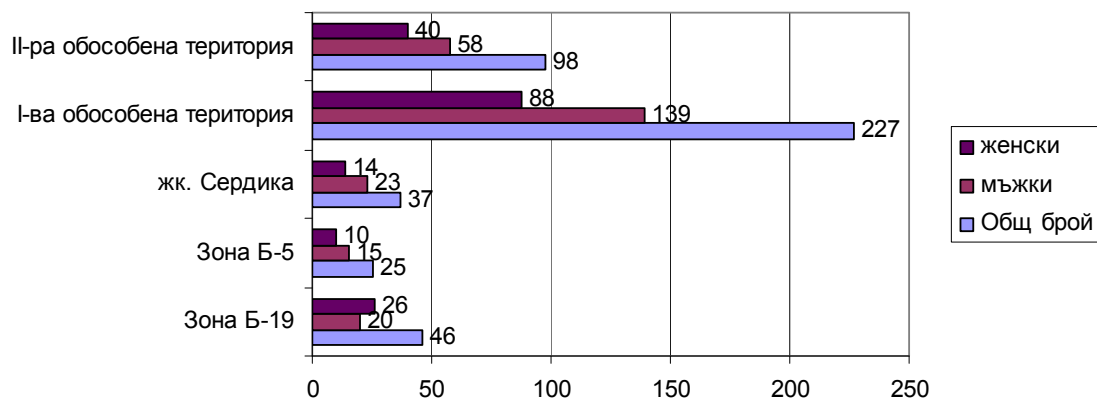
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. Зона Б-19	46	20	8	26	16
2. Зона Б-5	25	15	6	10	6
3. жк. Сердика	37	23	X	14	X
4. I-ва обособена територия	227	139	56	88	53
5. II-ра обособена територия	98	58	23	40	24
	433	255	93	178	99

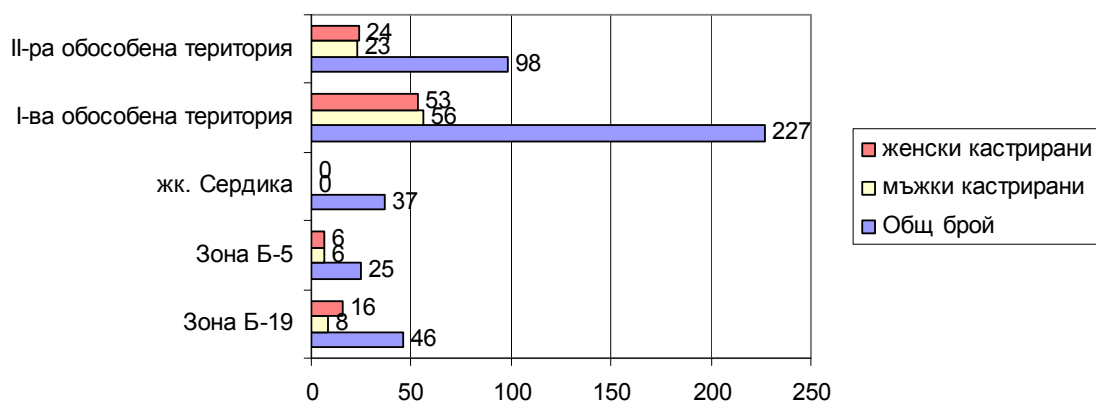
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Възраждане

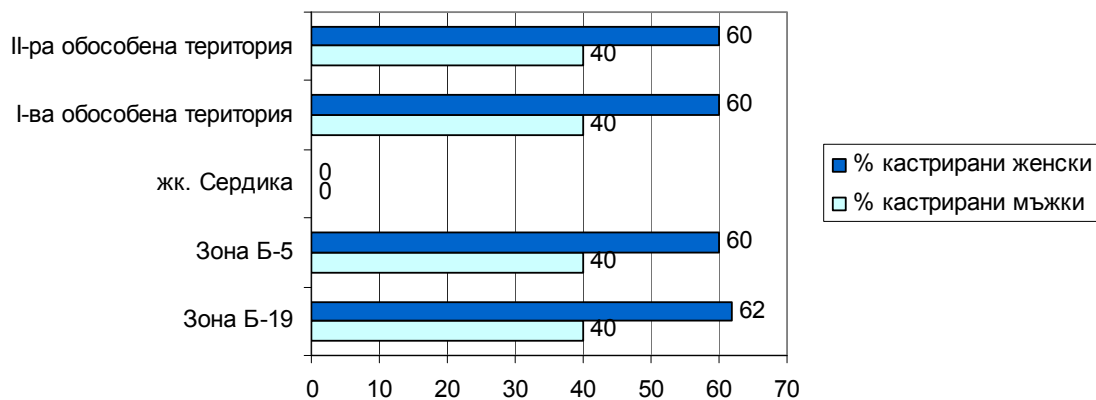
**Брой бездомни кучета в Район Възраждане,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Възраждане,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Възраждане**

Район ИЗГРЕВ

Общ брой на бездомните кучета:

250

Население:

33 946 души

Площ:

4,92 км²

Плътност на популацията:

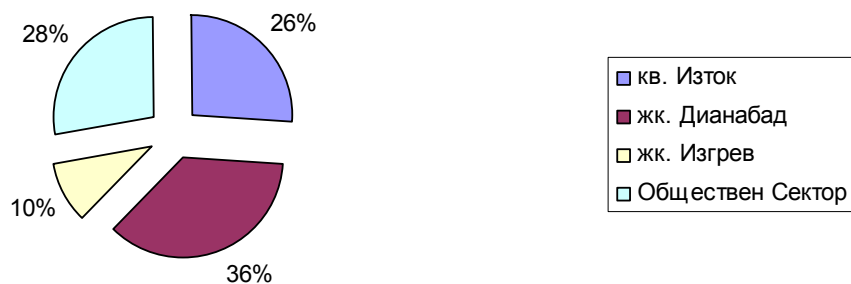
7 / 1000 души

51 / 1 км²

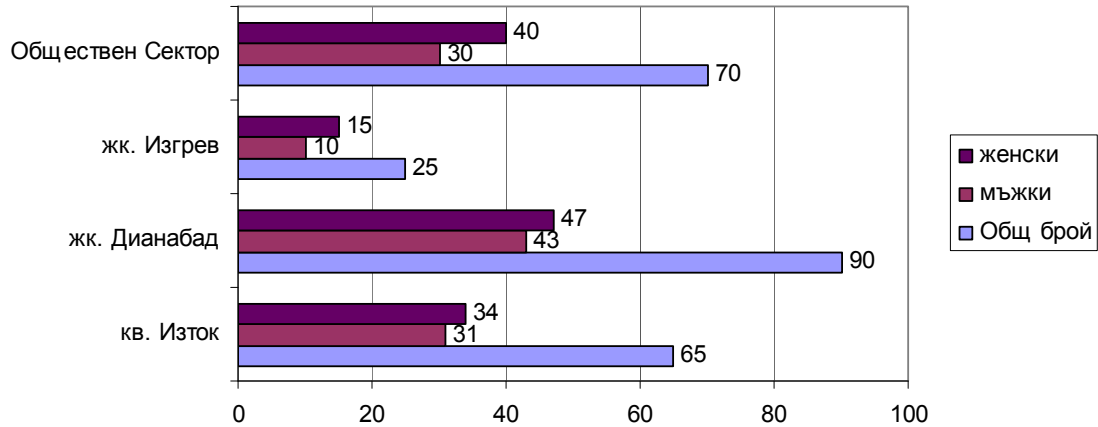
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. кв. Изток	65	31	21	34	34
2. жк. Дианабад	90	43	30	47	45
3. жк. Изгрев	25	10	4	15	13
4. Обществен с-р	70	30	15	40	30
	250	114	70	136	122

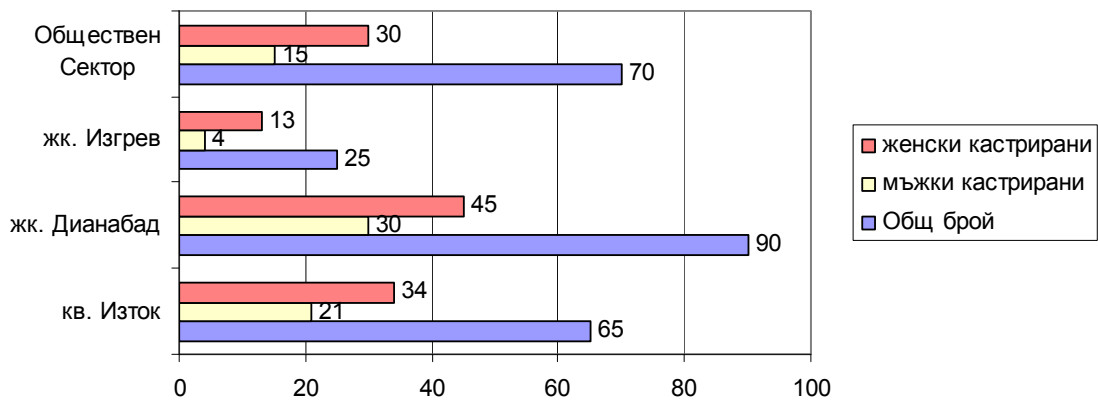
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Изгрев

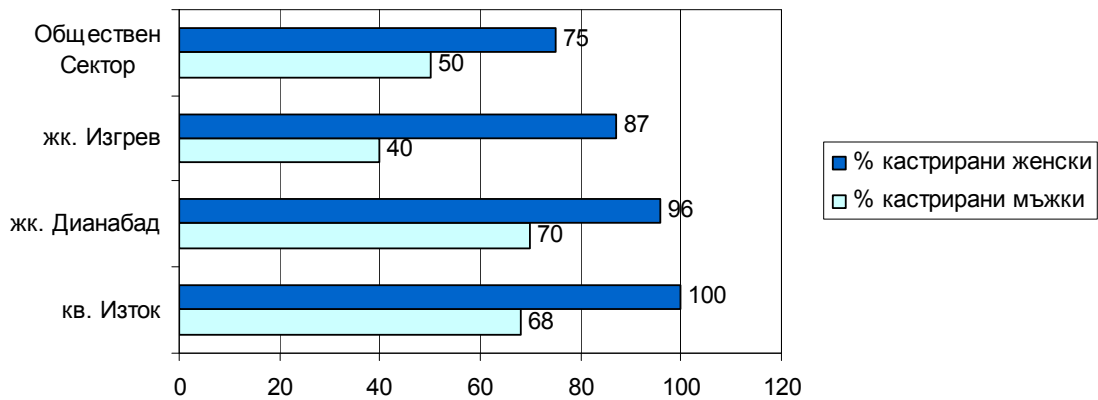
Брой бездомни кучета в Район Изгрев, разпределение по пол

Брой кастрирани бездомни кучета в Район Изгрев, разпределение по пол

Процентно разпределение на кастрираните бездомни кучета в Район Изгрев

Район ИЛИНДЕН

Общ брой на бездомните кучета:

360

Население:

37 625 души

Площ:

3,31 км²

Плътност на популацията:

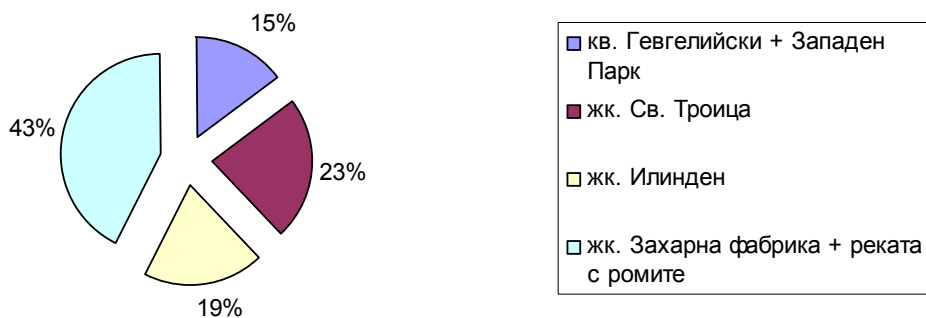
10 / 1000 души

109 / 1 км²

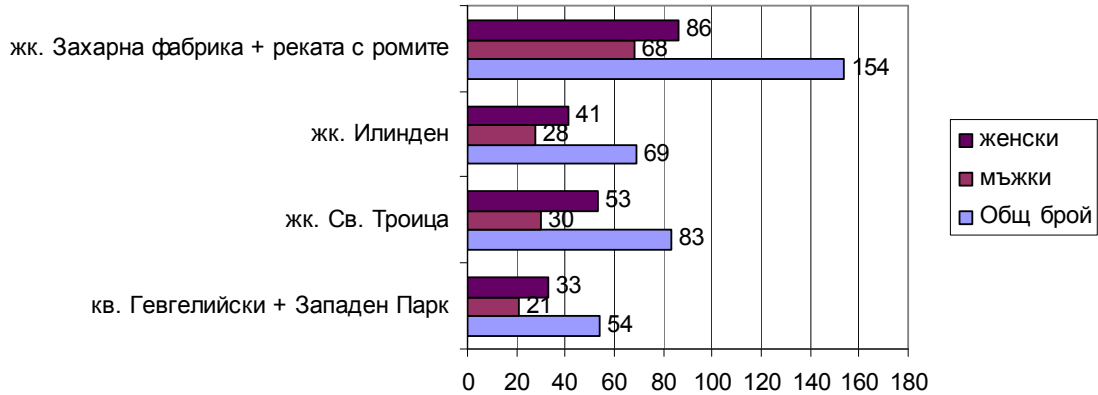
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. кв. Гевгелийски + Западен Парк	54	21	18	33	24
2. жк. Св. Троица	83	30	21	53	29
3. жк. Илинден	69	28	12	41	24
4. жк. Захарна фабрика + около реката с ромите	154	68	20	86	31
	360	147	44	193	55

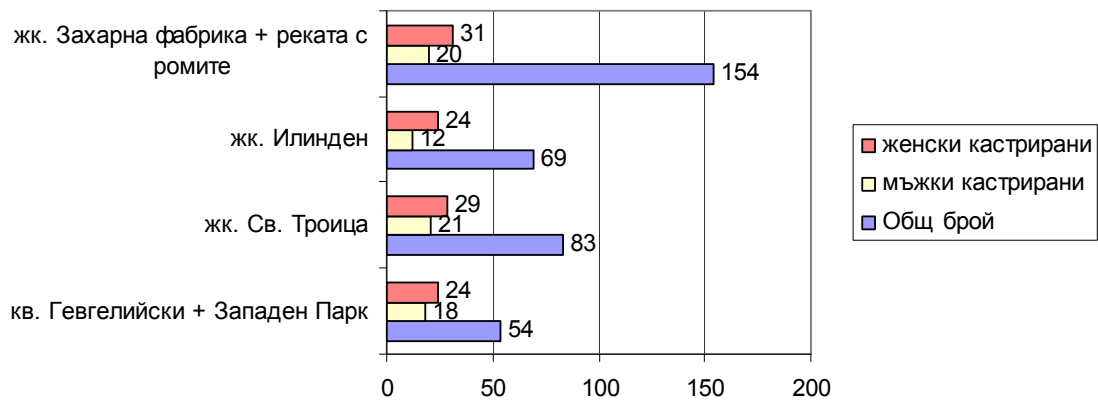
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Илинден

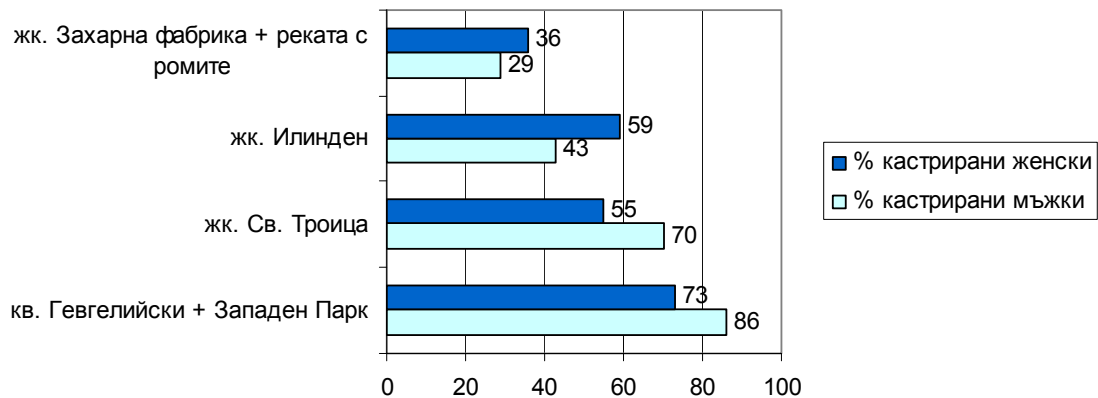
**Брой бездомни кучета в Район Илинден,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Илинден,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Илинден**

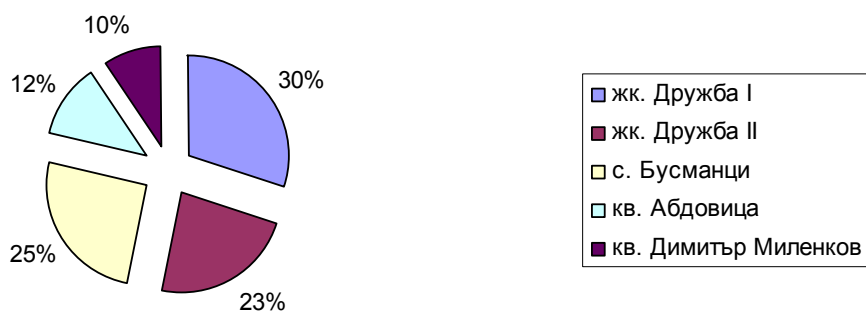
Район ИСКЪР

<u>Общ брой на бездомните кучета:</u>	484
<u>Население:</u>	70 266 души
<u>Площ:</u>	25,6 км ²
<u>Плътност на популацията:</u>	7 / 1000 души
	19 / 1 км ²

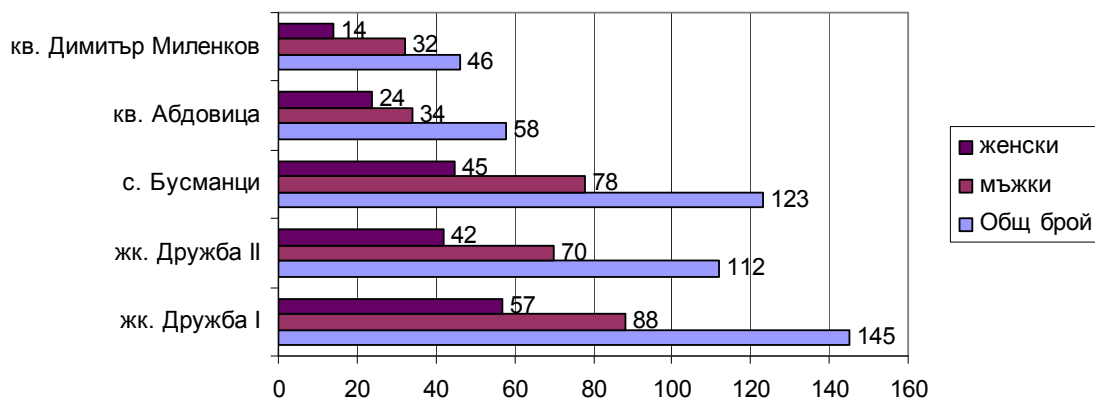
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Дружба I	145	88	48	57	44
2. жк. Дружба II	112	70	42	42	35
3. с. Бусманци	123	78	4	45	6
4. кв. Абдовица	58	34	X	24	X
5. кв. Димитър Миленков	46	32	X	14	X
	484	302	94	182	85

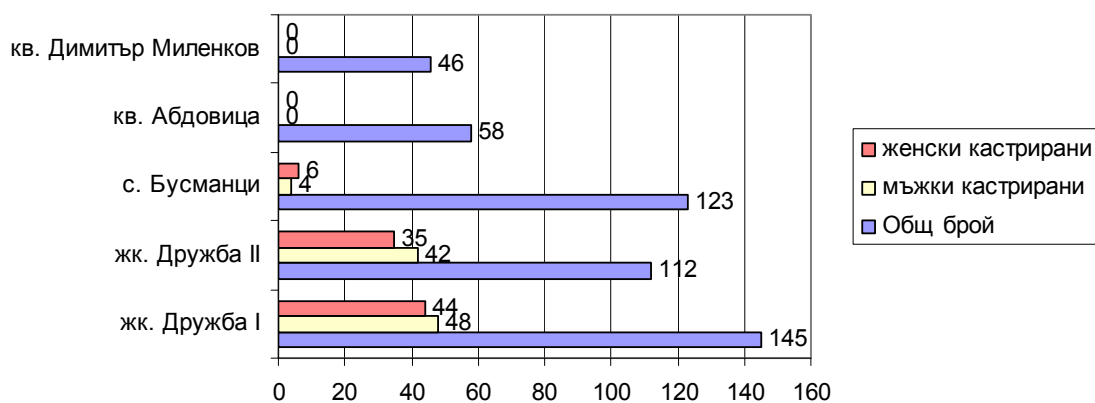
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Искър

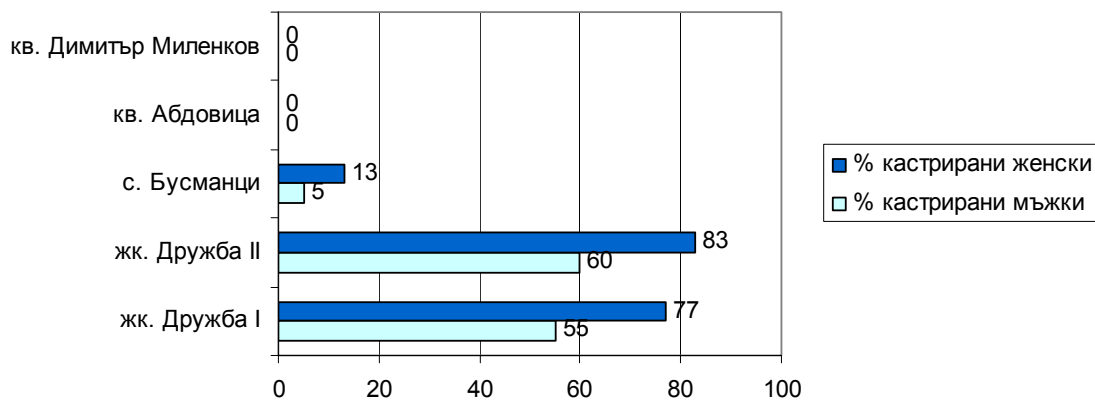
**Брой бездомни кучета в Район Искър,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Искър,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Искър**

Район КРАСНА ПОЛЯНА

Общ брой на бездомните кучета:

403

Население:

66 531 души

Площ:

9,2 км²

Плътност на популацията:

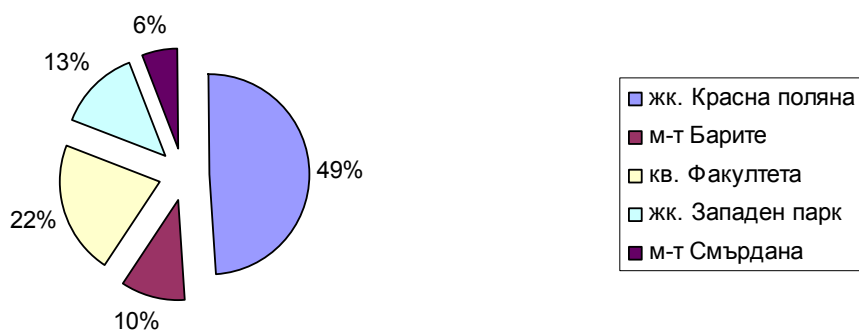
6 / 1000 души

44 / 1 км²

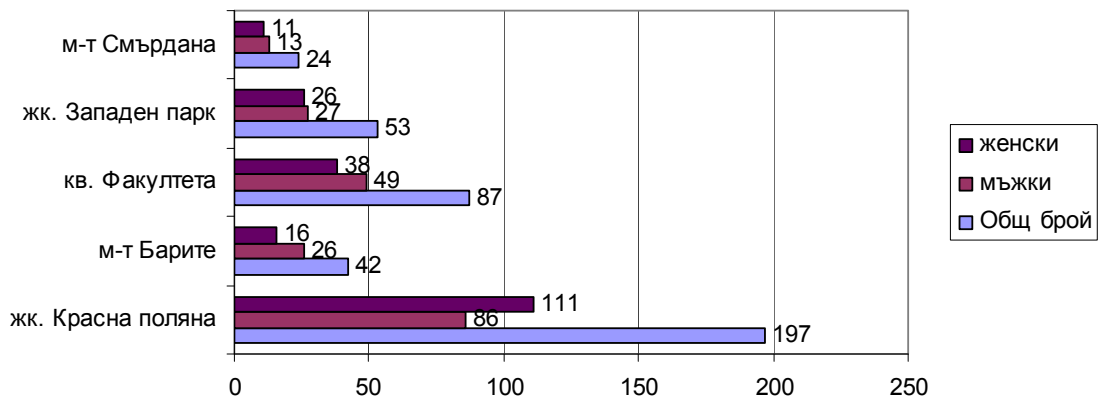
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Красна поляна	197	86	28	111	42
2. м-т Барите	42	26	2	16	4
3. кв. Факултета	87	49	7	38	9
4. жк. Западен парк	53	27	12	26	8
5. м-т Смърдана	24	13	2	11	1
	403	201	51	202	64

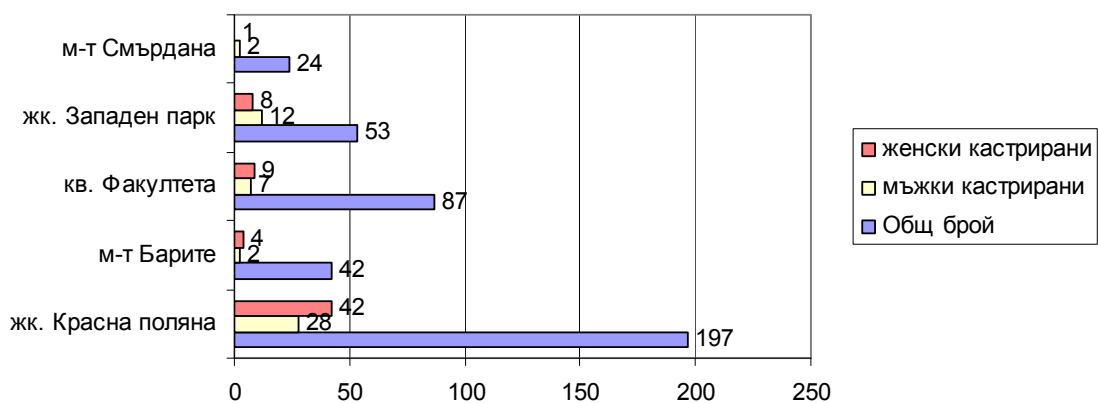
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Красна поляна

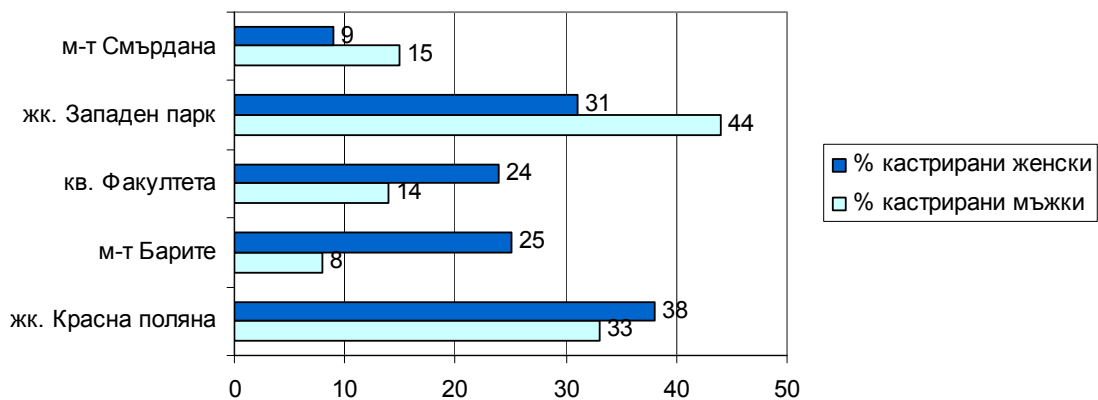
**Брой бездомни кучета в Район Красна поляна,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Красна поляна,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Красна поляна**

Район КРАСНО СЕЛО

Общ брой на бездомните кучета:

556

Население:

86 013 души

Площ:

7,2 км²

Плътност на популацията:

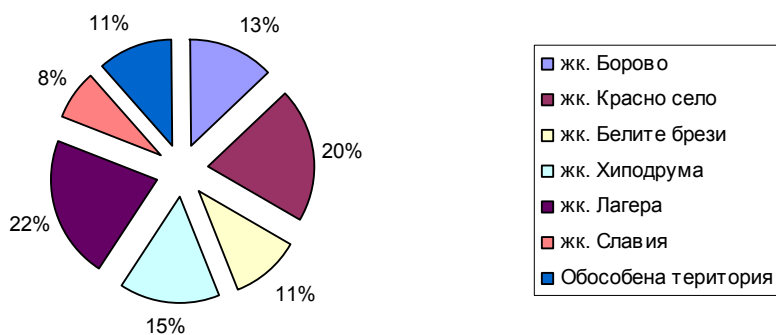
6 / 1000 души

77 / 1 км²

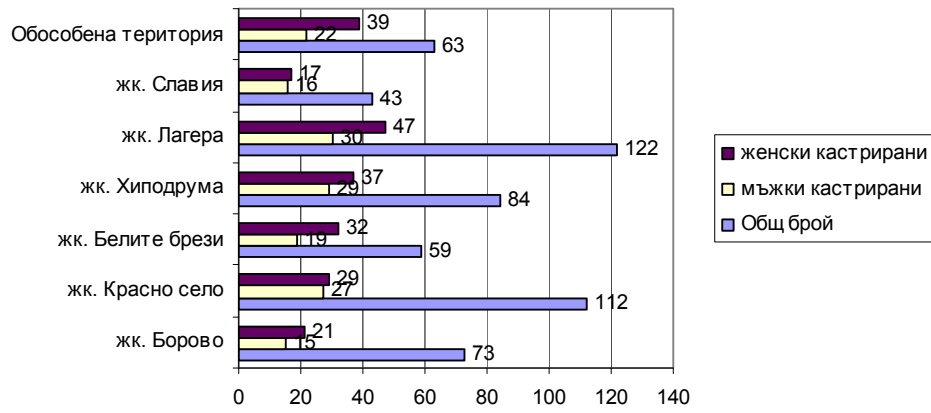
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Борово	73	X	15	X	21
2. жк. Красно село	112	X	27	X	29
3. жк. Белите брези	59	X	19	X	32
4. жк. Хиподрума	84	X	29	X	37
5. жк. Лагера	122	X	30	X	47
6. жк. Славия	43	X	16	X	17
7. Обособена територия	63	X	22	X	29
	556	X	158	X	249

Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Красно село

**Брой кастрирани бездомни кучета по пол в
Район Красно село**

Район КРЕМИКОВЦИ

Общ брой на бездомните кучета:

715

Население:

24 627 души

Площ:

213 км²

Плътност на популацията:

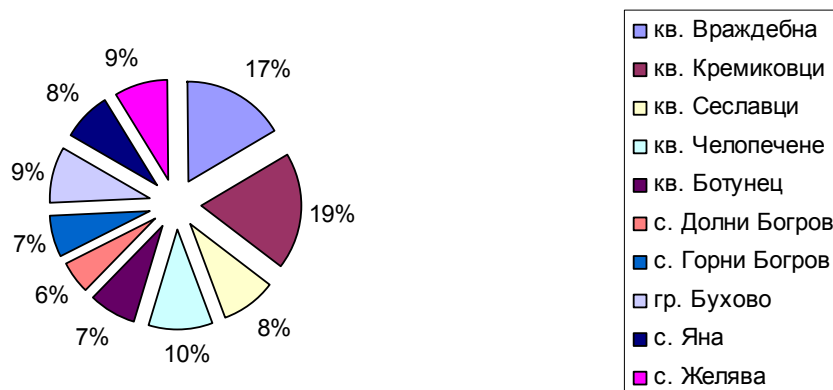
29 / 1000 души

3 / 1 км²

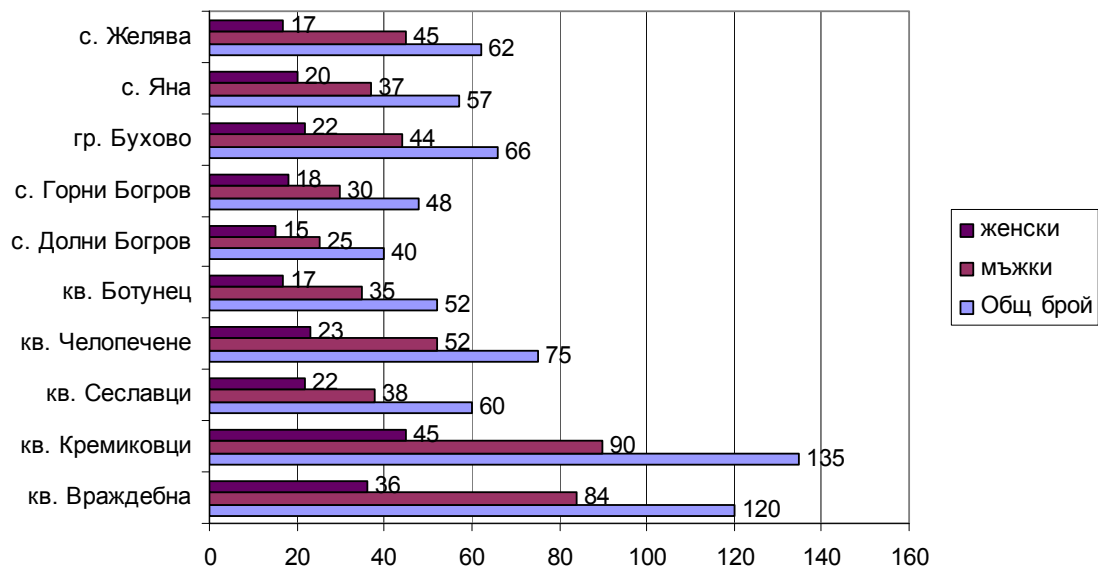
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. кв. Враждебна	120	84	2	36	3
2. кв. Кремиковци	135	90	10	45	26
3. кв. Сеславци	60	38	3	22	4
4. кв. Челопечене	75	52	0	23	0
5. кв. Ботунец	52	35	8	17	10
6. с. Долни Богров	40	25	0	15	3
7. с. Горни Богров	48	30	0	18	3
8. гр. Бухово	66	44	5	22	13
9. с. Яна	57	37	4	20	8
10. с. Желява	62	45	0	17	0
	715	480	32	235	70

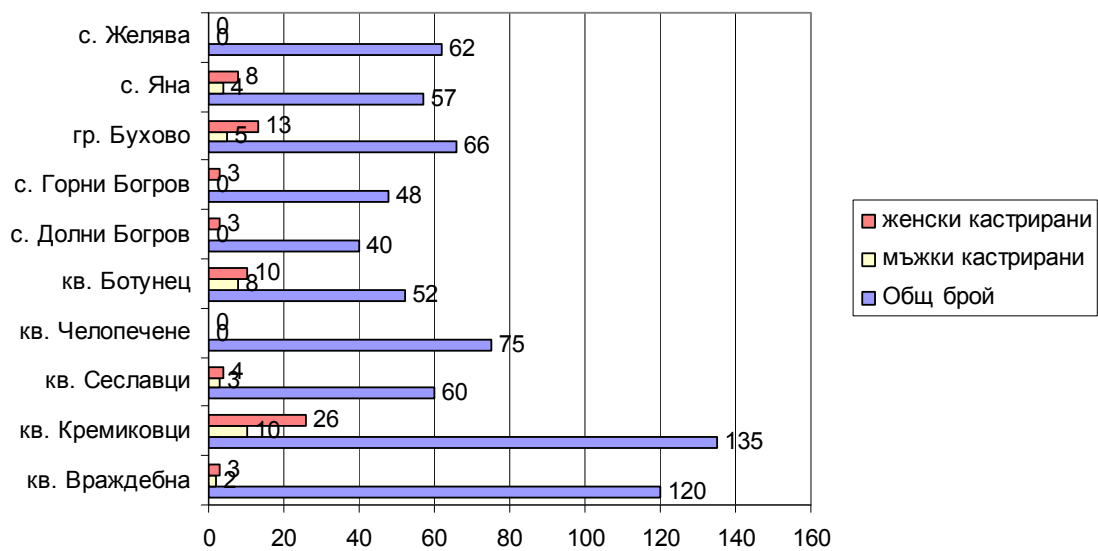
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Кремиковци

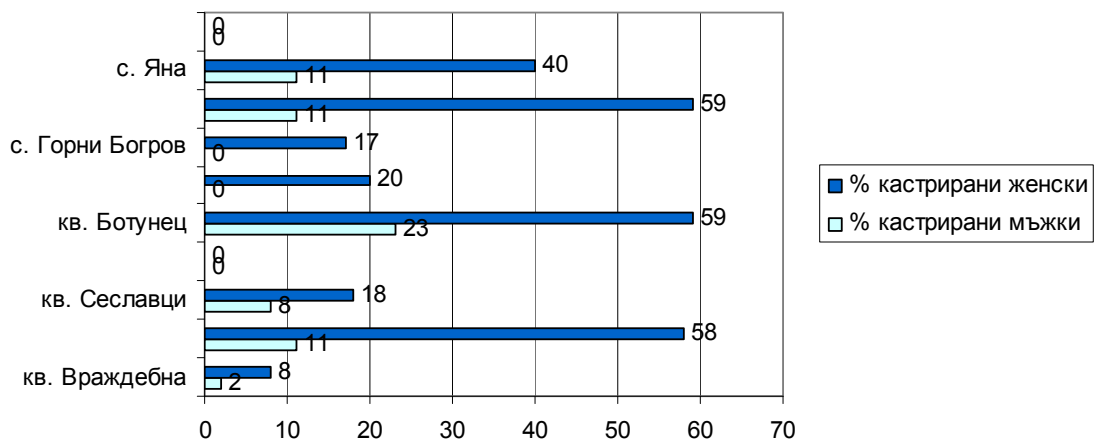
**Брой бездомни кучета в Район Кремиковци,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Кремиковци,
разпределение по пол**

Процентно разпределение на кастрираните бездомни кучета в Район Кремиковци

Район ЛОЗЕНЕЦ

Общ брой на бездомните кучета:

79

Население:

48 533 души

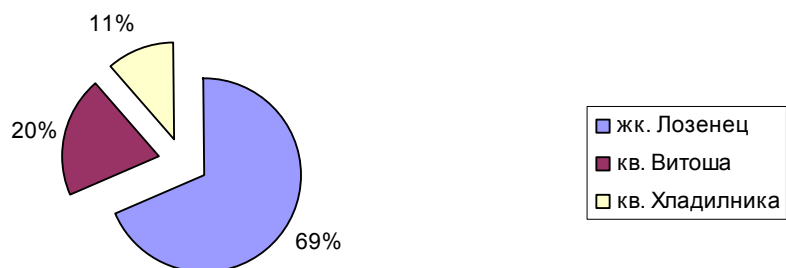
Плътност на популацията:

2 / 1000 души

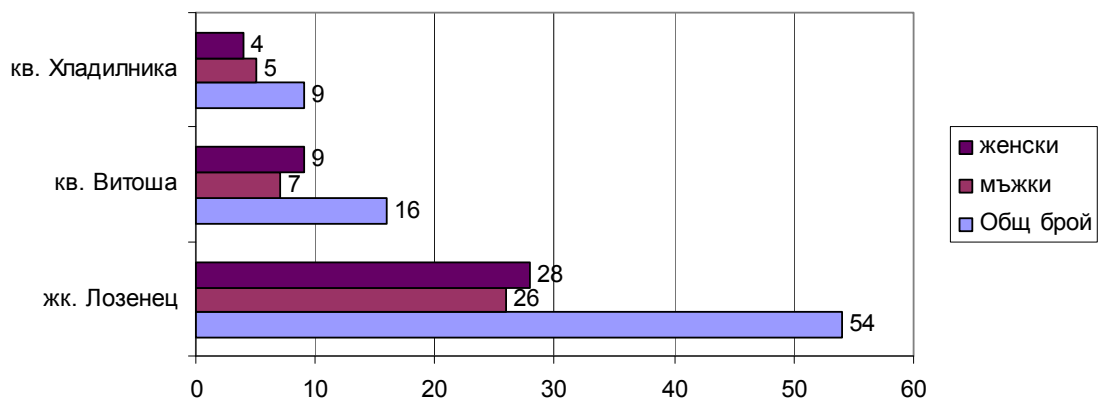
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Лозенец	54	26	10	28	13
2. кв. Витоша	16	7	1	9	2
3. кв. Хладилника	9	5	1	4	0
	79	38	12	41	15

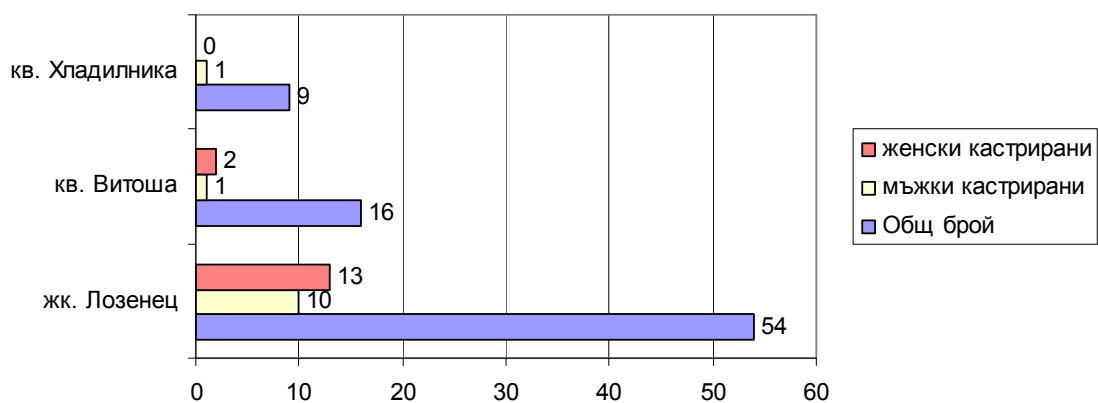
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Лозенец

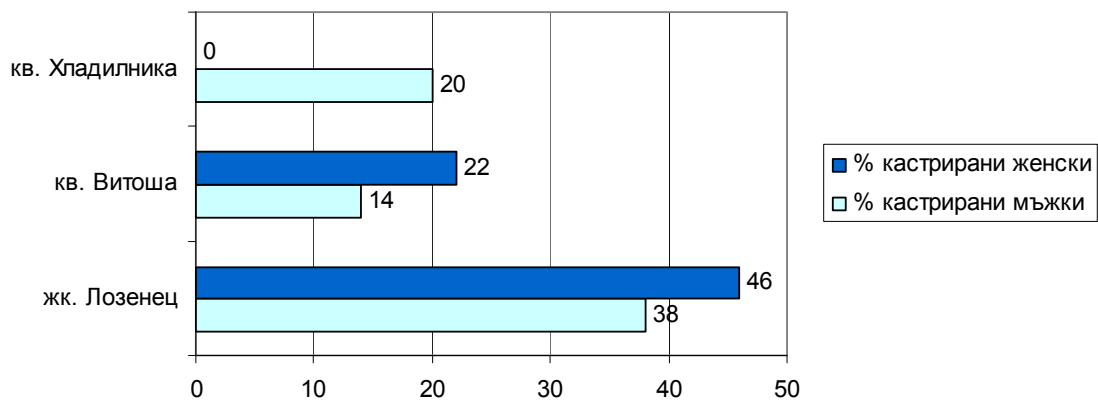
**Брой бездомни кучета в Район Лозенец,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Лозенец,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Лозенец**

Район ЛЮЛИН

Общ брой на бездомните кучета:

652

Население:

121 554 души

Площ:

22,22 км²

Плътност на популацията:

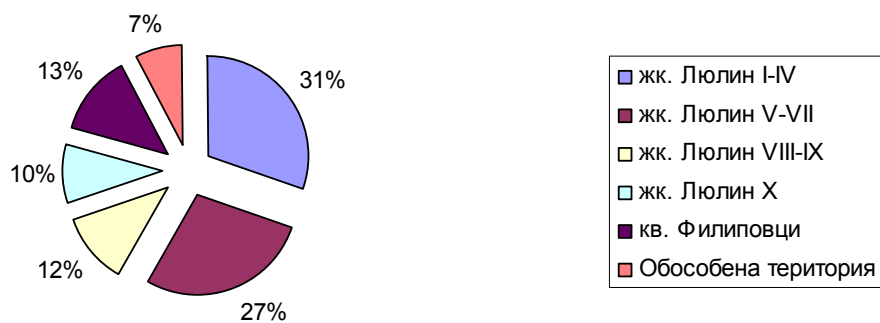
5 / 1000 души

29 / 1 км²

Характеристика:

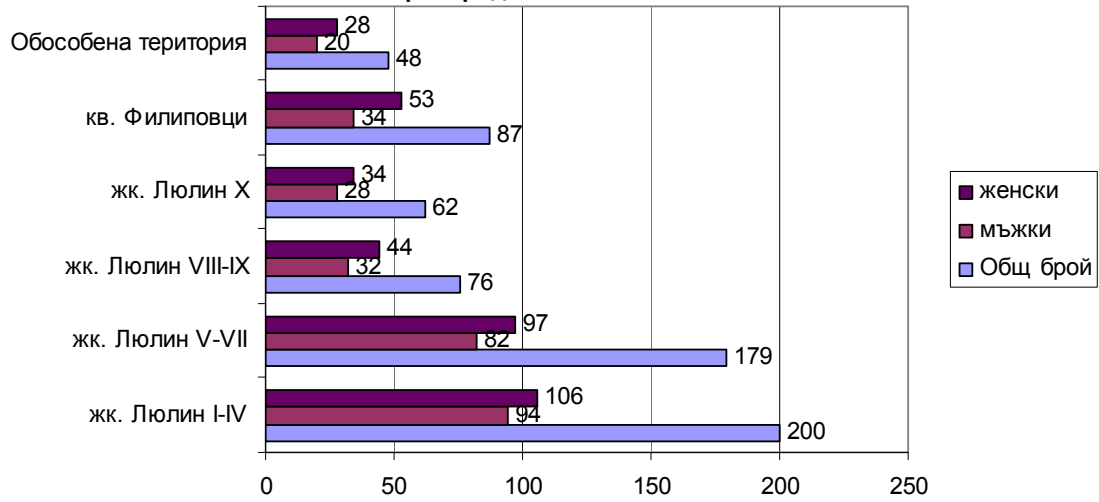
ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Люлин I-IV	200	94	70	106	96
2. жк. Люлин V-VII	179	82	68	97	90
3. жк. Люлин VIII-IX	76	32	21	44	34
4. жк. Люлин X	62	28	17	34	23
5. кв. Филиповци	87	34	8	53	17
6. Обособена територия	48	20	12	28	22
	652	290	196	362	282

Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Люлин

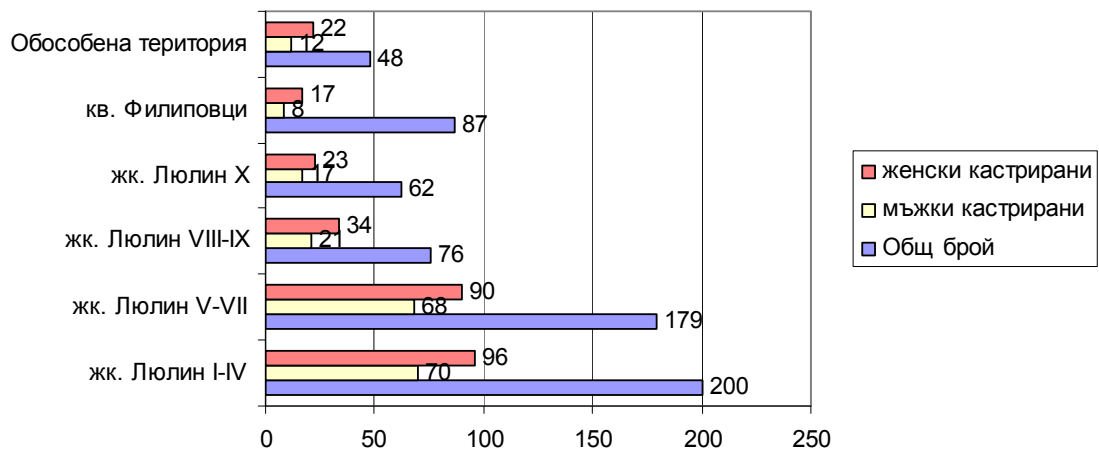

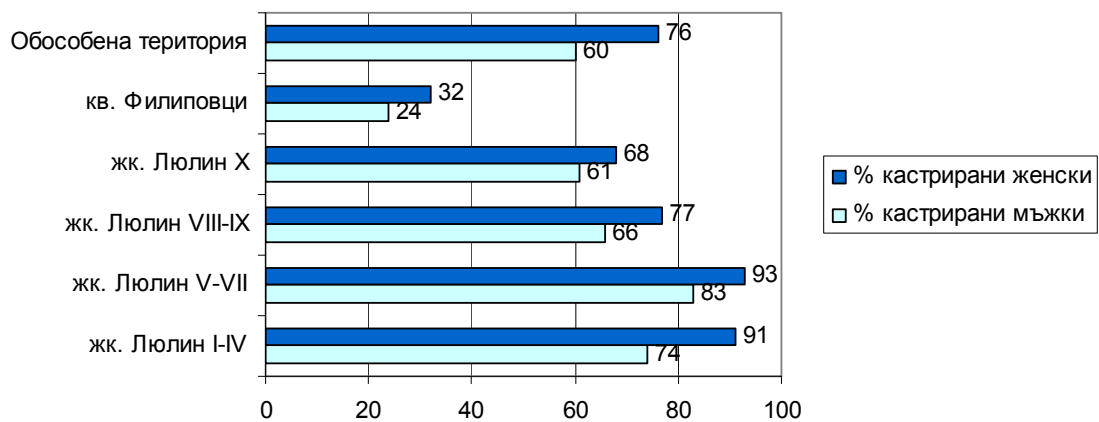
**Брой бездомни кучета в Район Люлин,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Люлин,
разпределение по пол**

Процентно разпределение на кастрираните бездомни кучета в Район Люлин

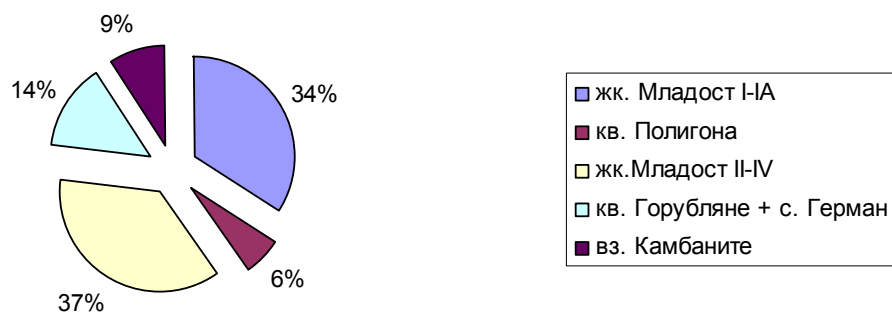
Район МЛАДОСТ

<u>Общ брой на бездомните кучета:</u>	724
<u>Население:</u>	104 584 души
<u>Площ:</u>	16,78 км ²
<u>Плътност на популацията:</u>	7 / 1000 души
	43 / 1 км ²

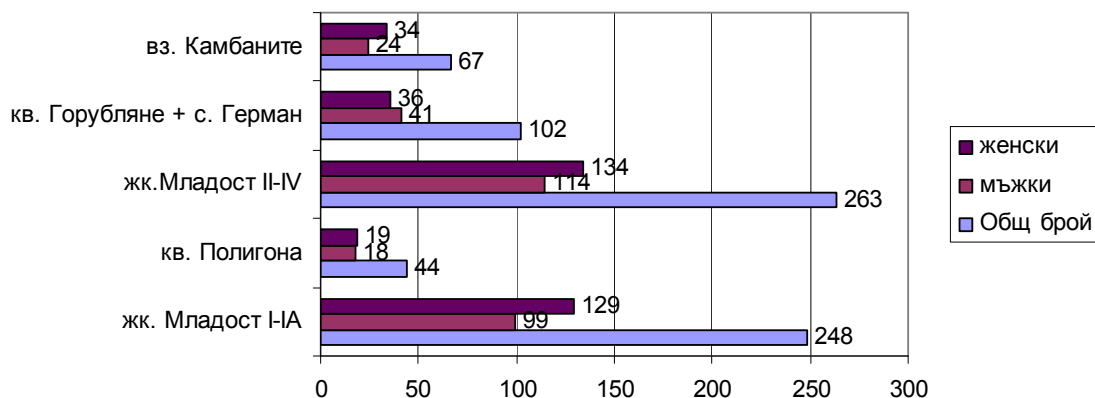
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Младост I-IA	248	99	39	129	98
2. кв. Полигона	44	18	6	19	14
3. жк. Младост II-IV	263	114	73	134	119
4. кв. Горубляне + с. Герман	102	41	3	36	11
5. вз. Камбаните	67	24	1	34	4
	724	296	122	352	246

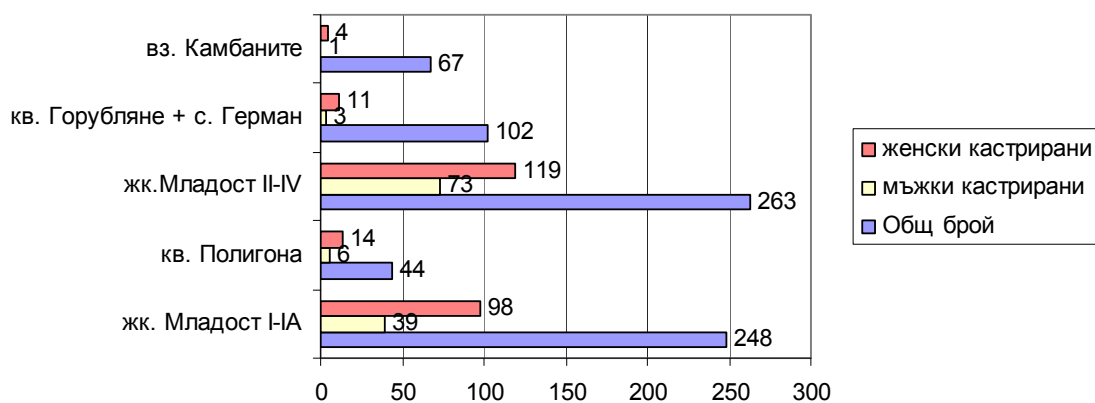
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Младост

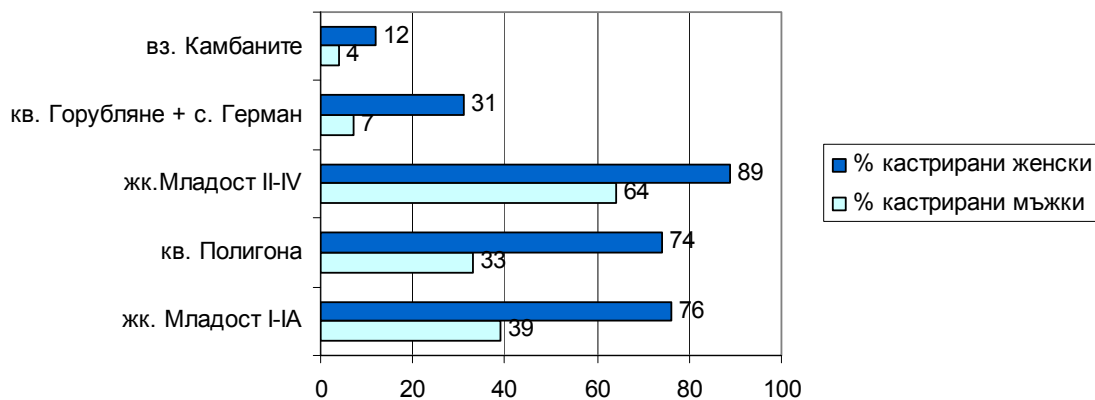
Брой бездомни кучета в Район Младост, разпределение по пол

Брой кастрирани бездомни кучета в Район Младост, разпределение по пол

Процентно разпределение на кастрираните бездомни кучета в Район Младост

Район НАДЕЖДА

Общ брой на бездомните кучета:

432

Население:

74 809 души

Площ:

19,3 км²

Плътност на популацията:

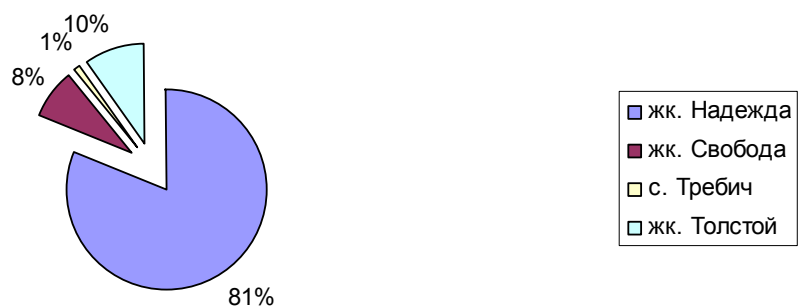
6 / 1000 души

22 / 1 км²

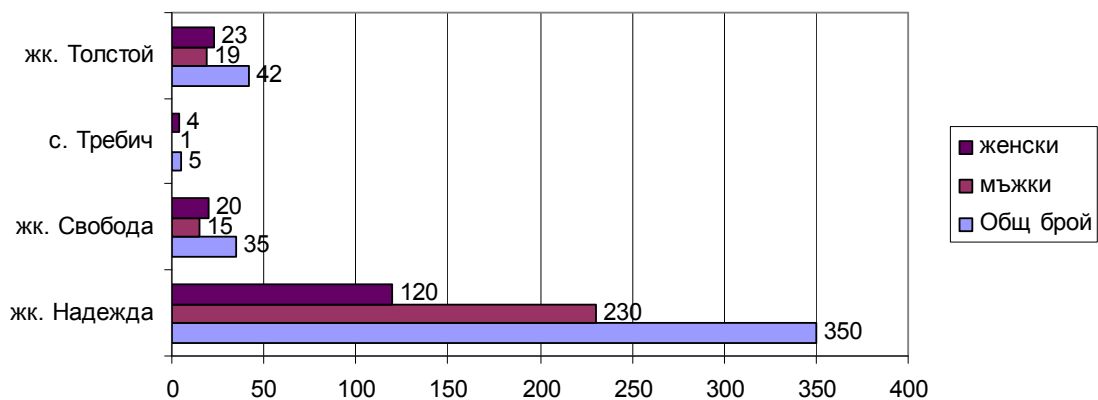
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Надежда	350	230	160	120	15
2. жк. Свобода	35	15	8	20	12
3. с. Требич	5	1	1	4	3
4. жк. Толстой	42	19	10	23	17
	432	265	179	167	117

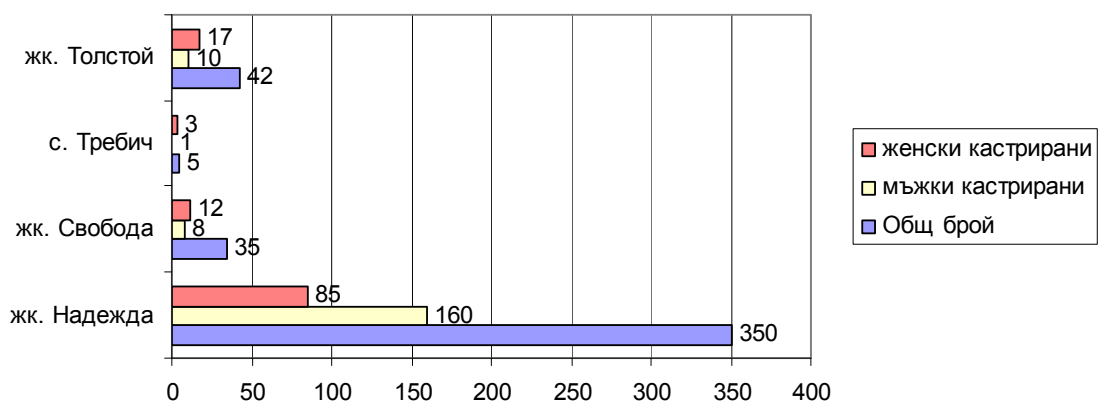
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Надежда

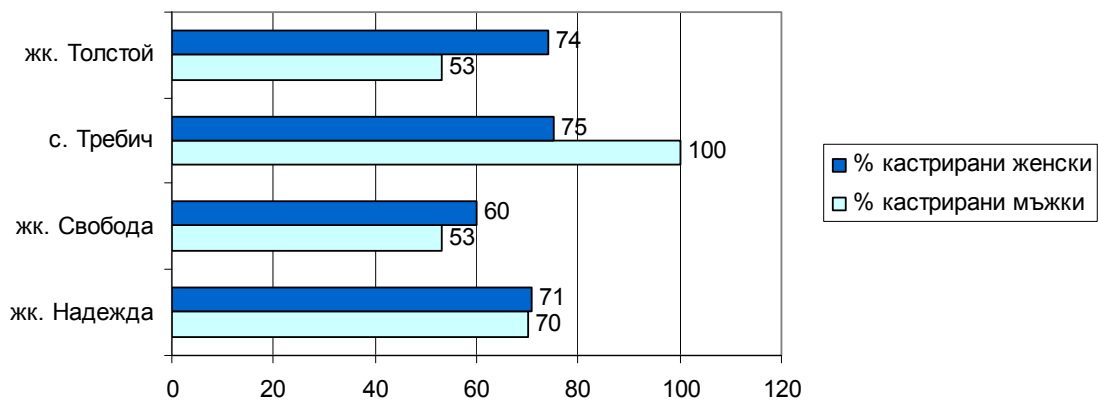
**Брой бездомни кучета в Район Надежда,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Надежда,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Надежда**

Район НОВИ ИСКЪР

Общ брой на бездомните кучета:

70

Население:

24 477 души

Площ:

220 км²

Плътност на популацията:

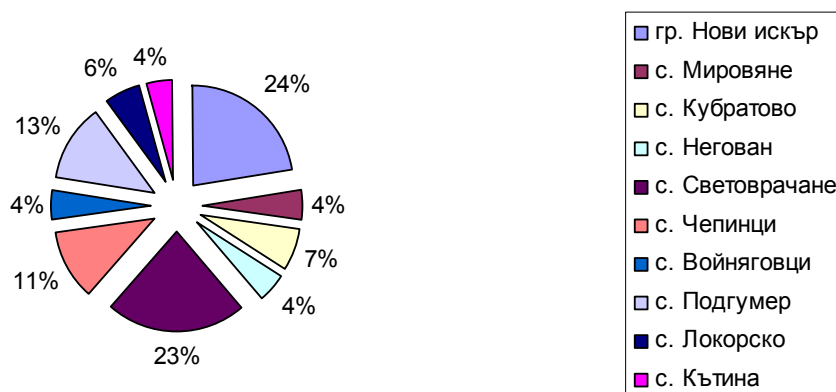
3 / 1000 души

0,3 / 1 км²

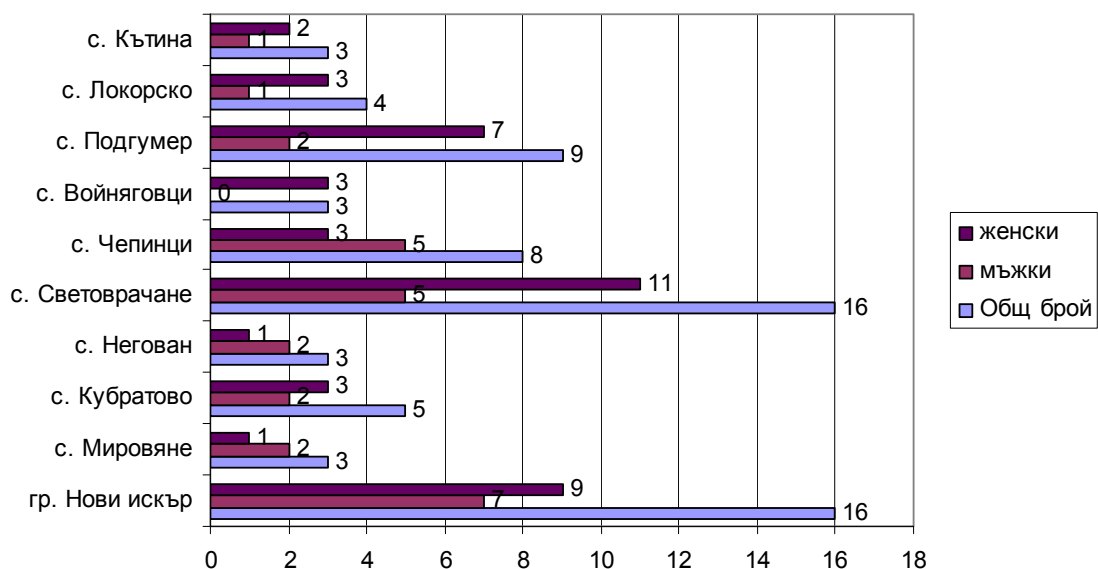
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. гр. Нови Искър	16	7	3	9	6
2. с. Мирвяне	3	2	0	1	0
3. с. Къбратово	5	2	0	3	3
4. с. Негован	3	2	0	1	0
5. с. Световрачане	16	5	4	11	9
6. с. Чепинци	8	5	2	3	3
7. с. Войняговци	3	0	0	3	2
8. с. Подгумер	9	2	2	7	6
9. с. Локорско	4	1	1	3	3
10. с. Кътина	3	1	1	2	2
	70	27	13	43	28

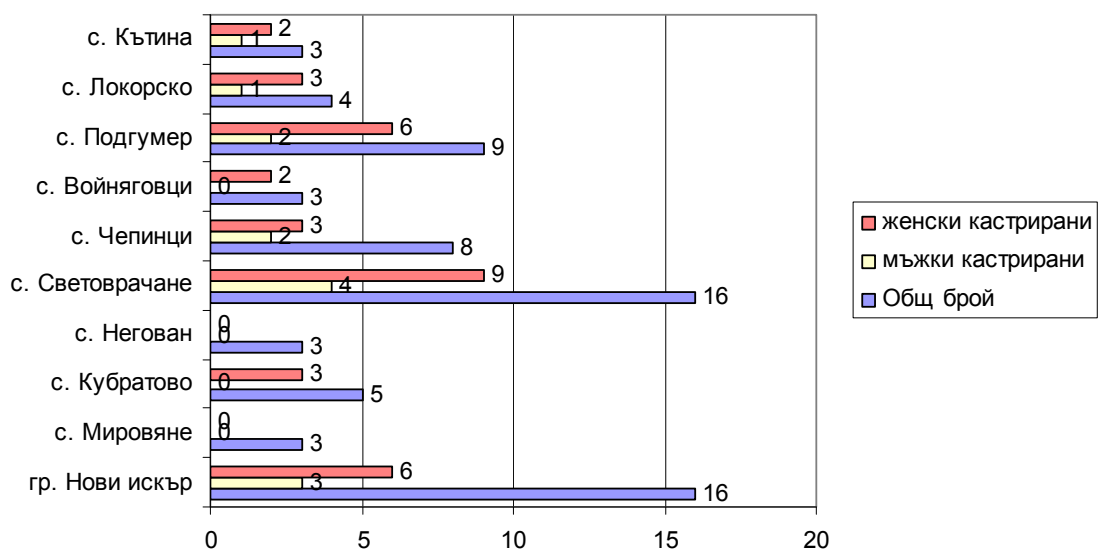
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Нови Искър

**Брой бездомни кучета в Район Нови Искър,
разпределение по пол**

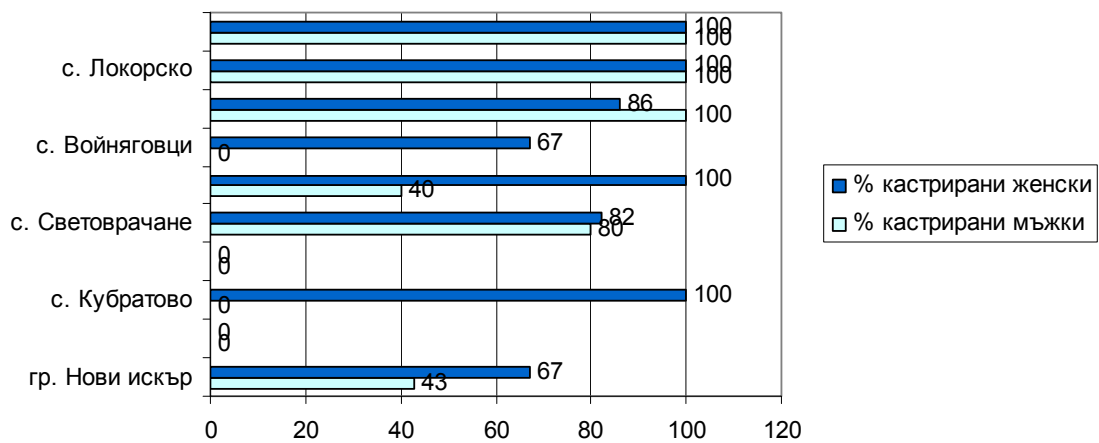

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Нови Искър,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Нови Искър**

Район ОБОРИЩЕ

<u>Общ брой на бездомните кучета:</u>	140
<u>Население:</u>	37 181 души
<u>Площ:</u>	3,07 км ²
<u>Плътност на популацията:</u>	4 / 1000 души
	46 / 1 км ²

Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
Оборище	140	66	25	74	34

Район ОВЧА КУПЕЛ

Общ брой на бездомните кучета:

825

Население:

50 422 души

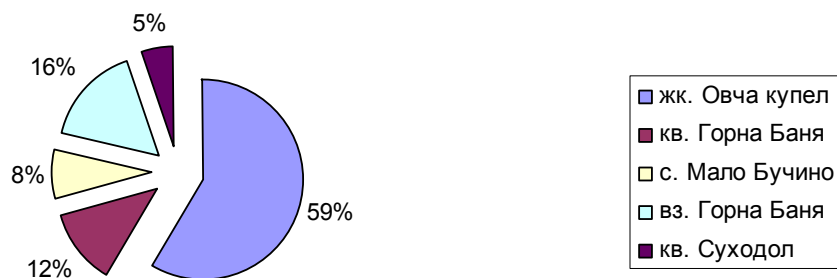
Плътност на популацията:

16 / 1000 души

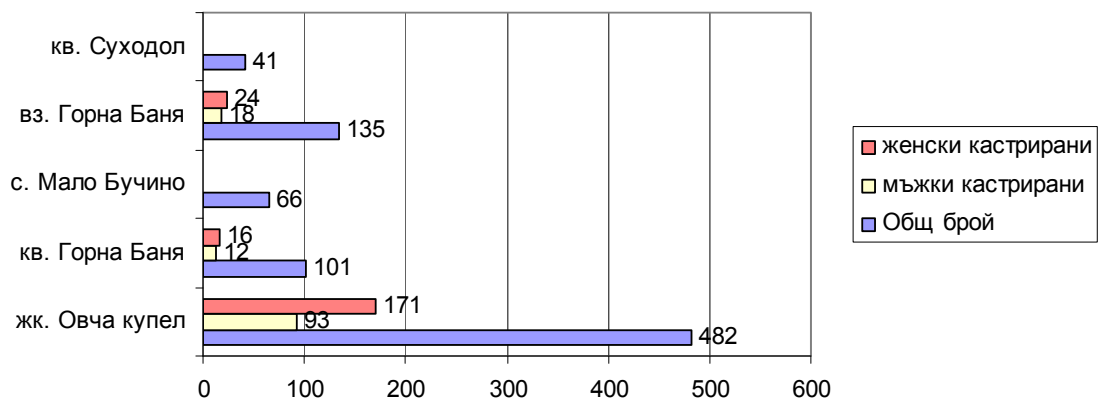
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Овча купел	482	X	93	X	171
2. кв. Горна Баня	101	X	12	X	16
3. с. Мало Бучино	66	X	X	X	X
4. вз. Горна Баня	135	X	18	X	24
5. кв. Суходол	41	X	X	X	X
	825	X	123	X	211

Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Овча купел

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Овча купел,
разпределение по пол**

Район ПАНЧАРЕВО

Общ брой на бездомните кучета:

655

Население:

25 098 души

Площ:

364,743 км²

Плътност на популацията:

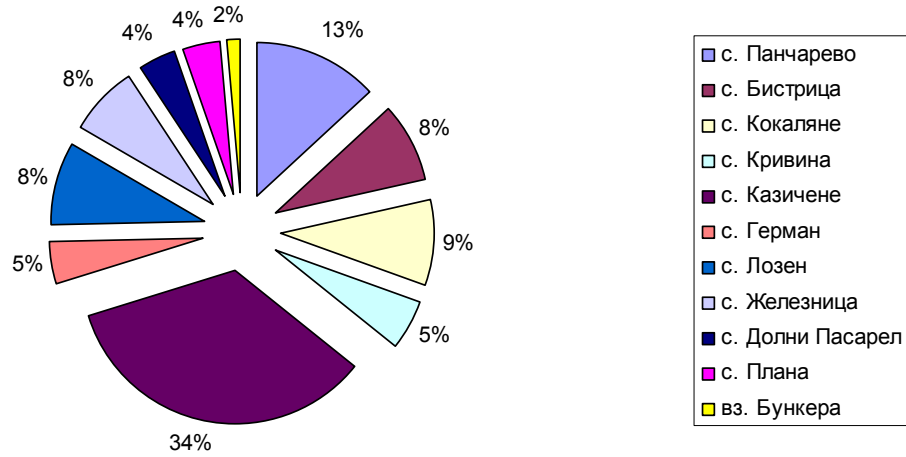
26 / 1000 души

2 / 1 км²

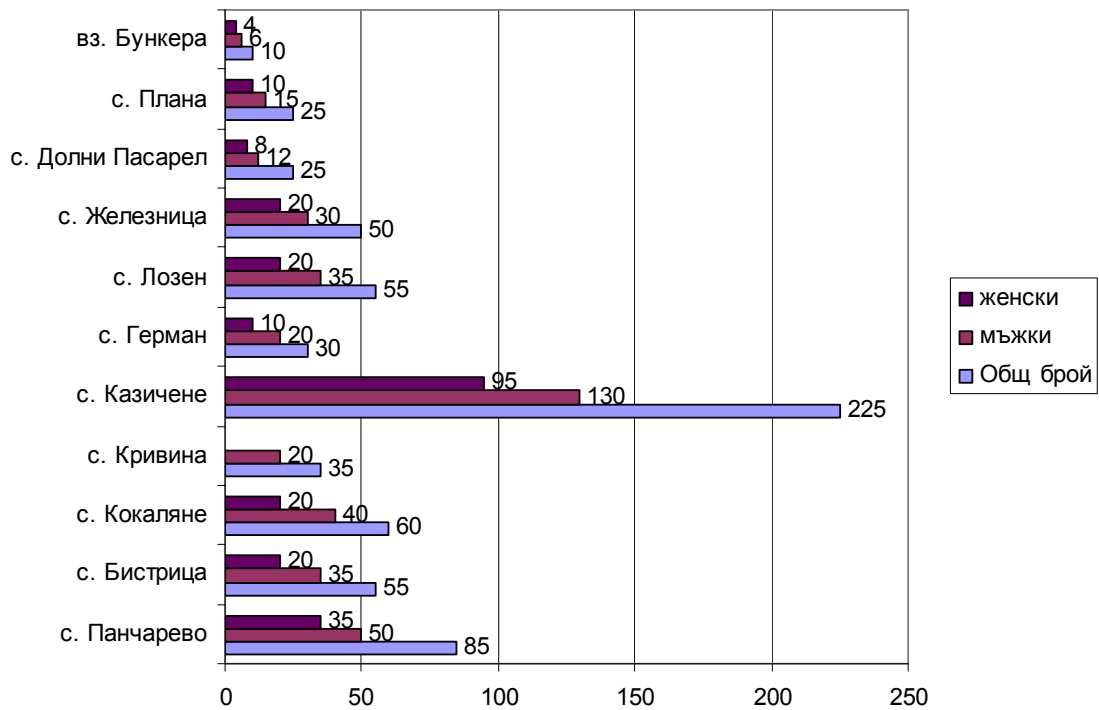
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. с. Панчарево	85	50	10	35	10
2. с. Бистрица	55	35	7	20	5
3. с. Кокаляне	60	40	10	20	5
4. с.Кривина	35	20	X	15	X
5. с. Казичане	225	130	20	95	20
6. с. Герман	30	20	5	10	4
7. с. Лозен	55	35	8	20	8
8. с. Железница	50	30	5	20	5
9. с.Долни Пасарел	25	12	4	8	4
10. с. Плана	25	15	X	10	X
11. вз. Бункера	10	6	X	4	X
	655	393	69	262	61

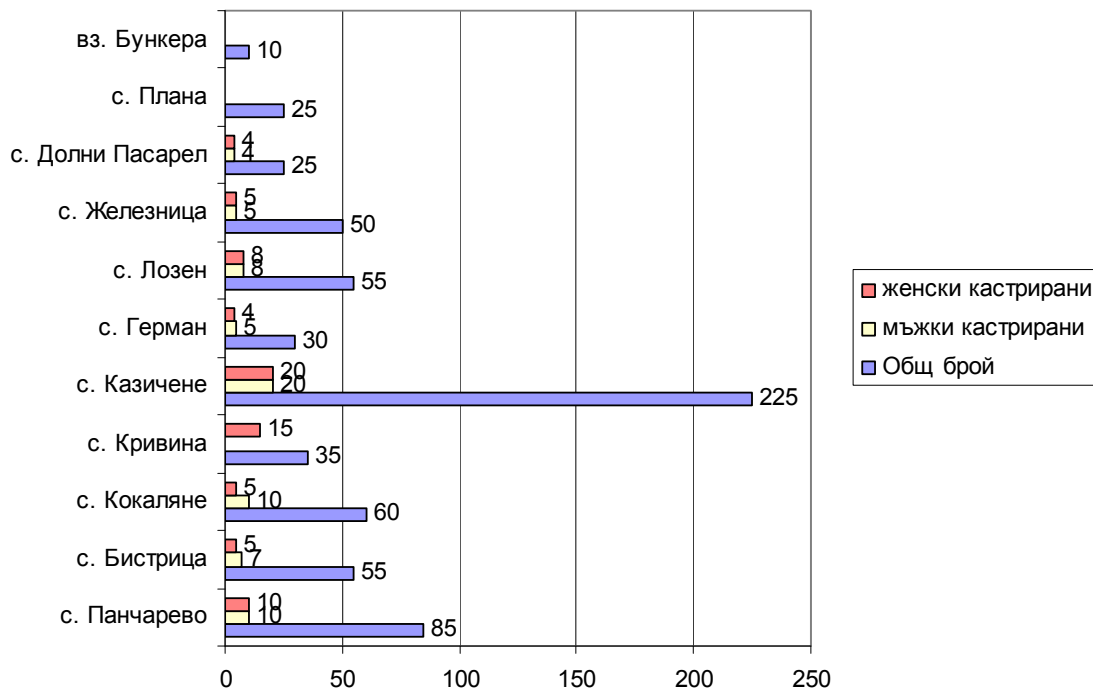
Процентно пазпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Панчарево

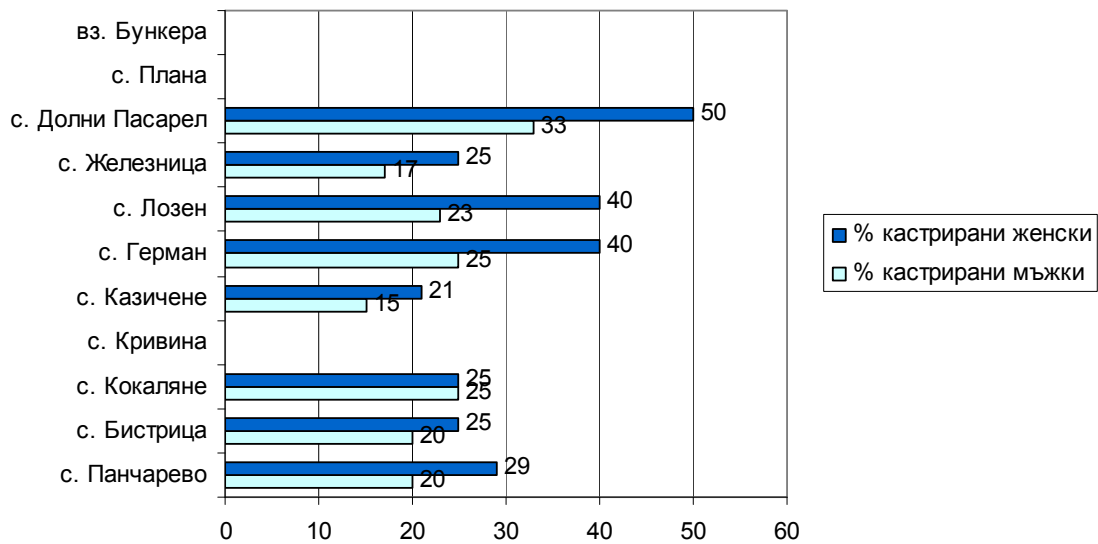
Брой бездомни кучета в Район Панчарево, разпределение по пол

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Панчарево,
разпределени по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Панчарево**

Район ПОДУЕНЕ

Общ брой на бездомните кучета:

418

Население:

86 197 души

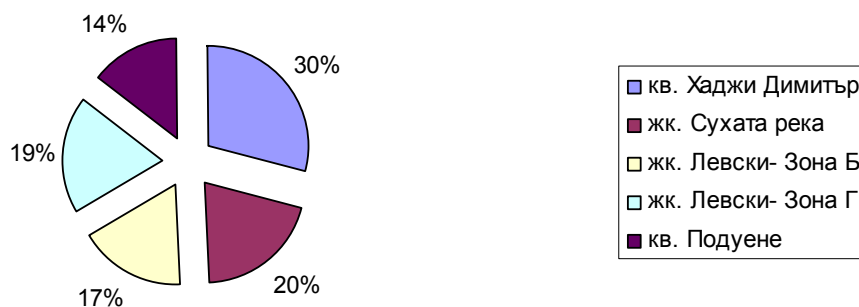
Плътност на популацията:

5 / 1000 души

Характеристика:

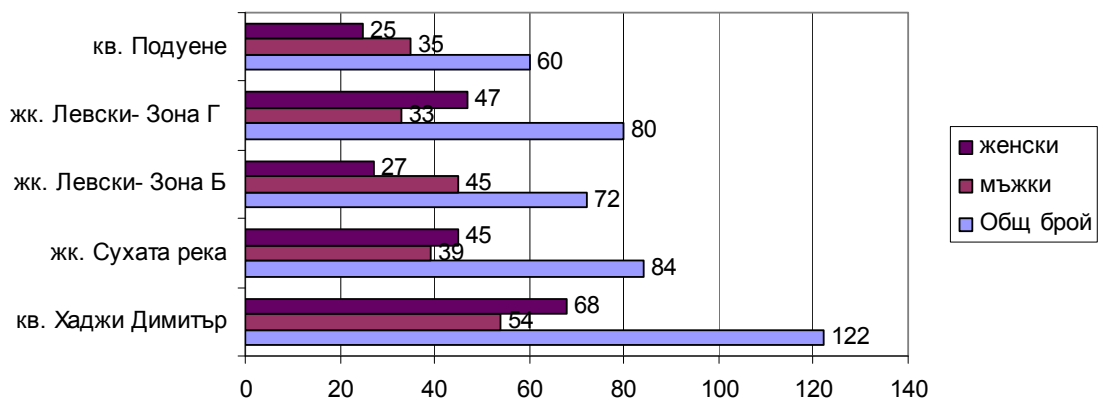
ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Хаджи Димитър	122	54	19	68	27
2. жк. Сухата Река	84	39	28	45	26
3. жк. Левски-Зона Б	72	45	12	27	11
4. жк. Левски-Зона Г	80	33	13	47	18
5. кв. Подуене	60	35	22	25	19
	418	206	94	212	101

Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Подуене

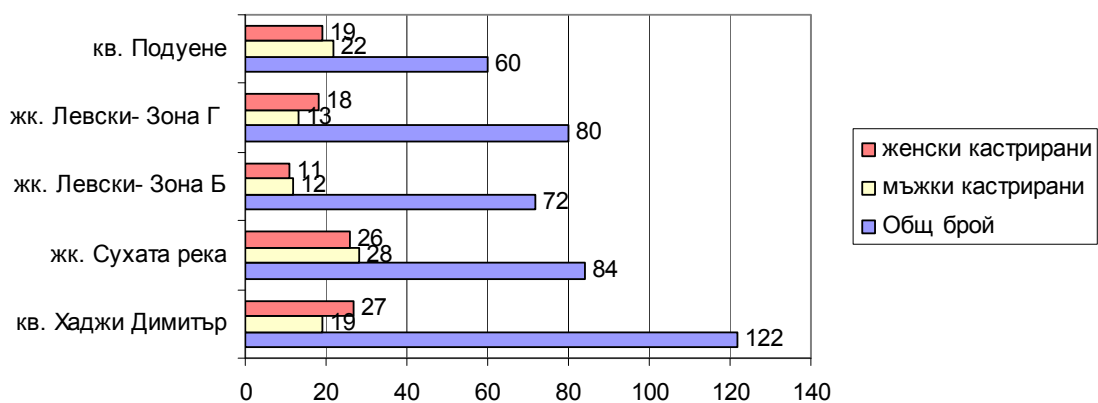

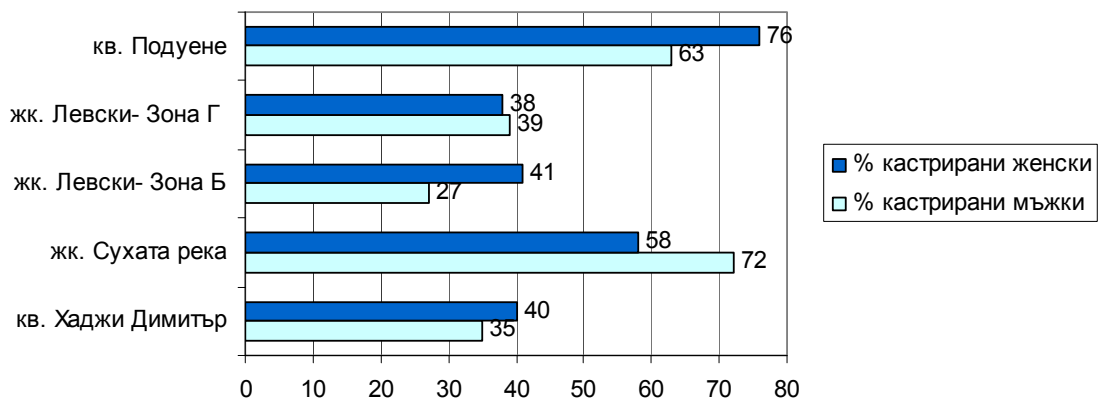
**Брой бездомни кучета в Район Подуене,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Подуене,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Подуене**

Район СЕРДИКА

Общ брой на бездомните кучета:

483

Население:

47 869 души

Площ:

17,53 км²

Плътност на популацията:

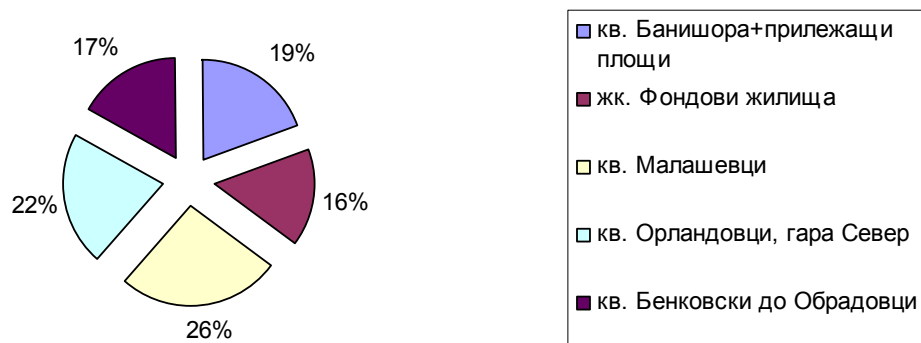
10 / 1000 души

28 / 1 км²

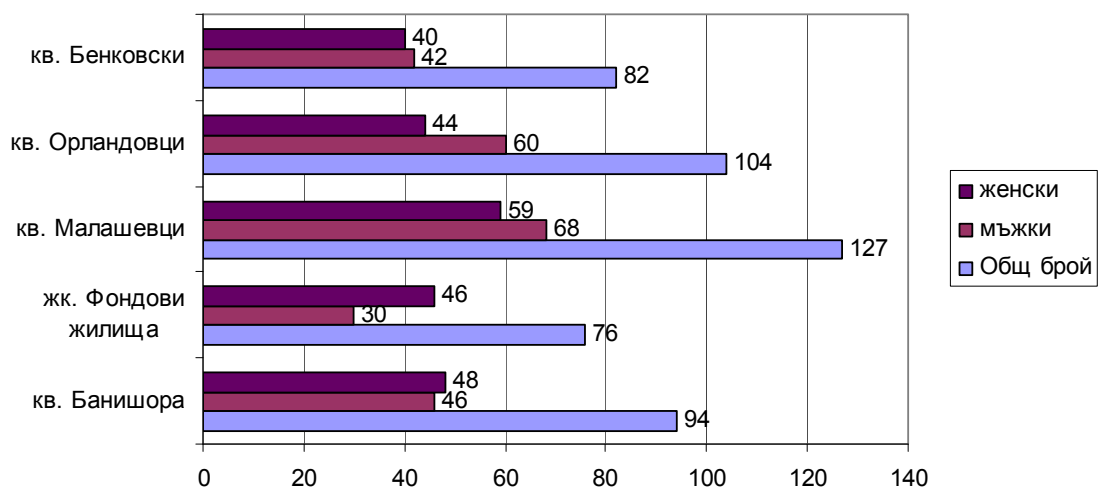
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Банишора + прилежащи площи	94	46	27	48	29
2. жк. Фондови жилища	76	30	5	46	11
3. кв. Малашевци	127	68	18	59	20
4. кв. Орландовци, гара Север	104	60	15	44	23
5. кв. Бенковски до Обрадовци	82	42	7	40	11
	483	246	72	237	94

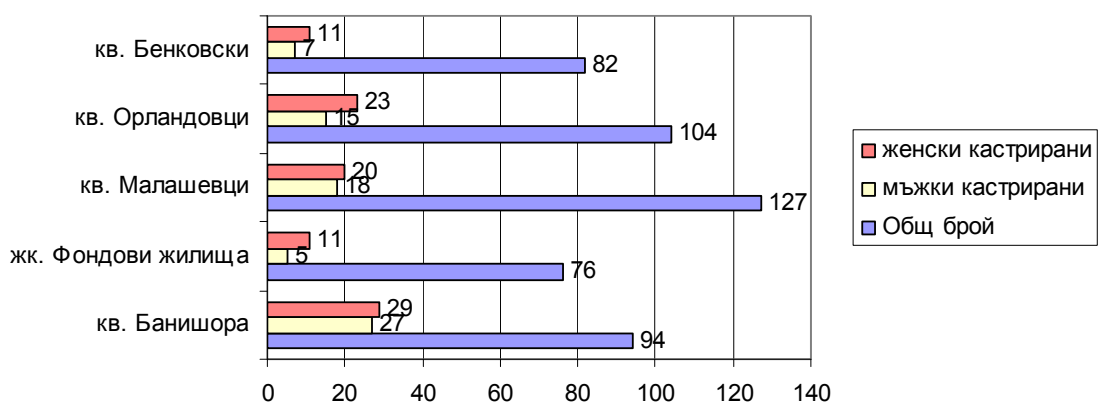
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Сердика

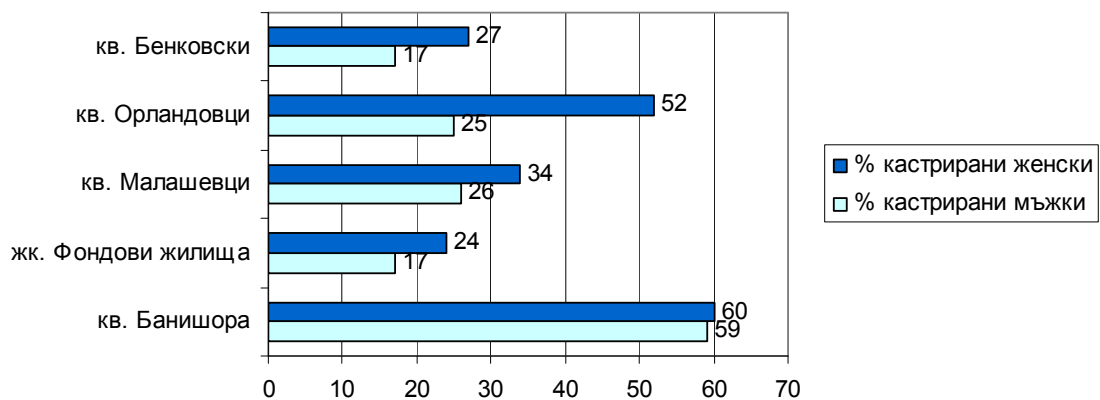
**Брой бездомни кучета в Район Сердика,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Сердика,
разпределение по пол**

Процентно разпределение на кастрираните бездомни кучета в Район Сердика

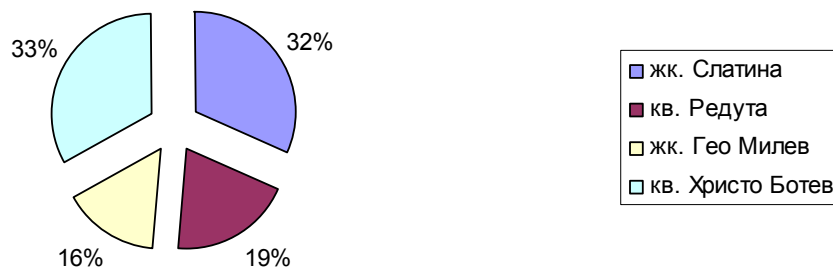
Район СЛАТИНА

<u>Общ брой на бездомните кучета:</u>	450
<u>Население:</u>	70 252 души
<u>Площ:</u>	13,25 км ²
<u>Плътност на популацията:</u>	6 / 1000 души
	34 / 1 км ²

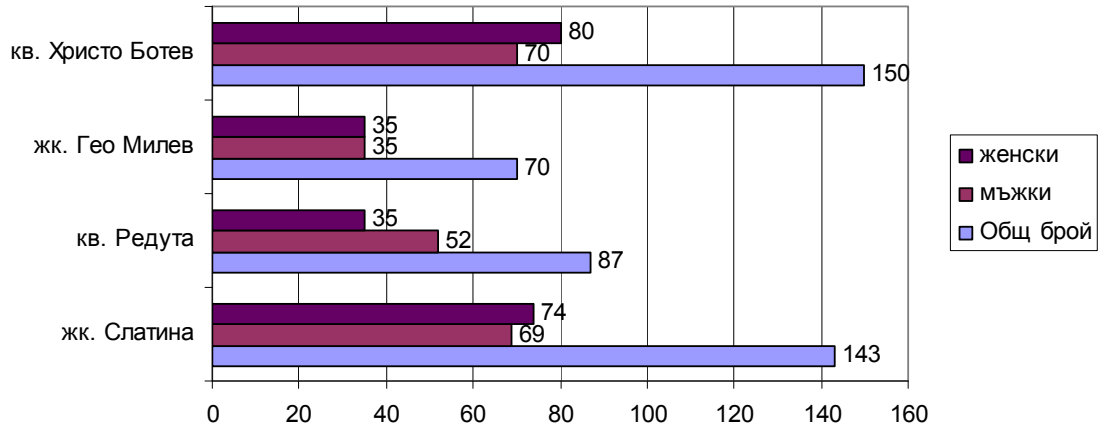
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. кв. Слатина	143	69	20	74	35
2. кв. Редута	87	52	25	35	26
3. жк. Гео Милев	70	35	20	35	30
4. кв. Христо Ботев	150	70	5	80	11
	450	226	70	224	102

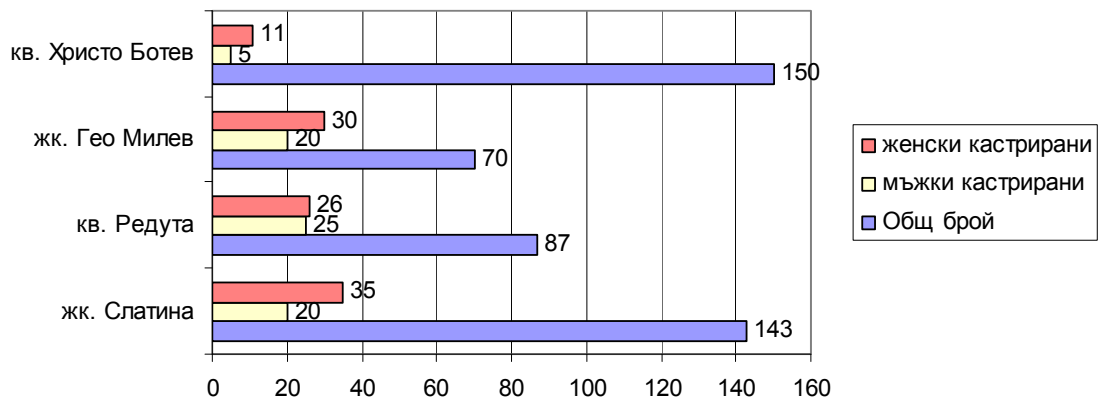
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Слатина

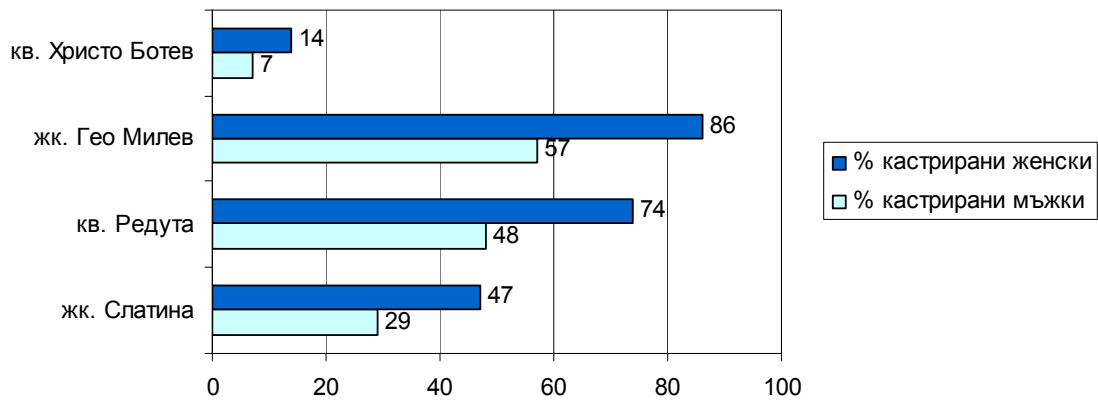
Брой бездомни кучета в Район Слатина, разпределение по пол

Брой кастрирани бездомни кучета в Район Слатина, разпределение по пол

Процентно разпределение на кастрираните бездомни кучета в Район Слатина

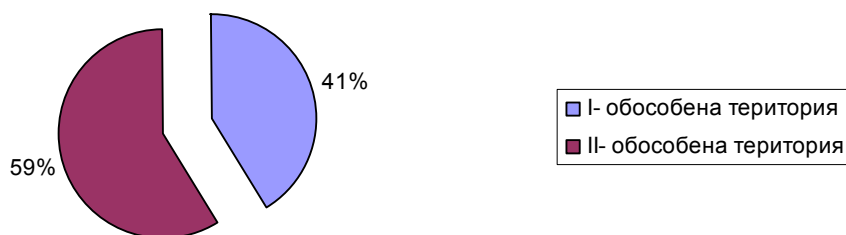
Район СРЕДЕЦ

<u>Общ брой на бездомните кучета:</u>	343
<u>Население:</u>	40 686 души
<u>Площ:</u>	3 км ²
<u>Плътност на популацията:</u>	8 / 1000 души 114 / 1 км ²

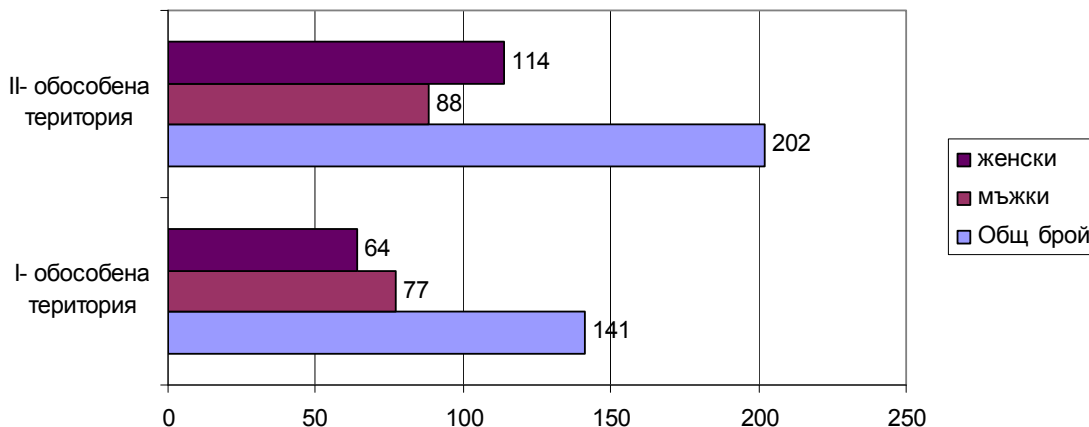
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. I - ва обособена територия	141	77	56	64	43
2. II – ра обособена територия	202	88	59	114	66
	343	169	115	178	109

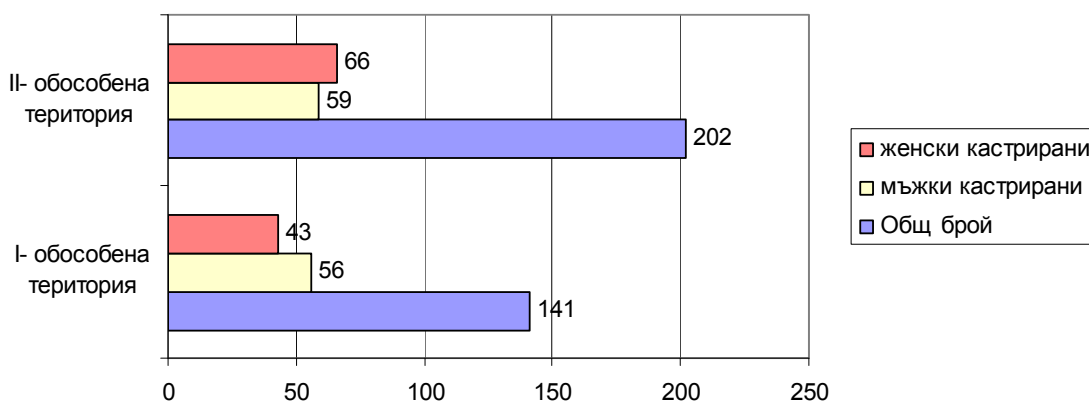
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Средец

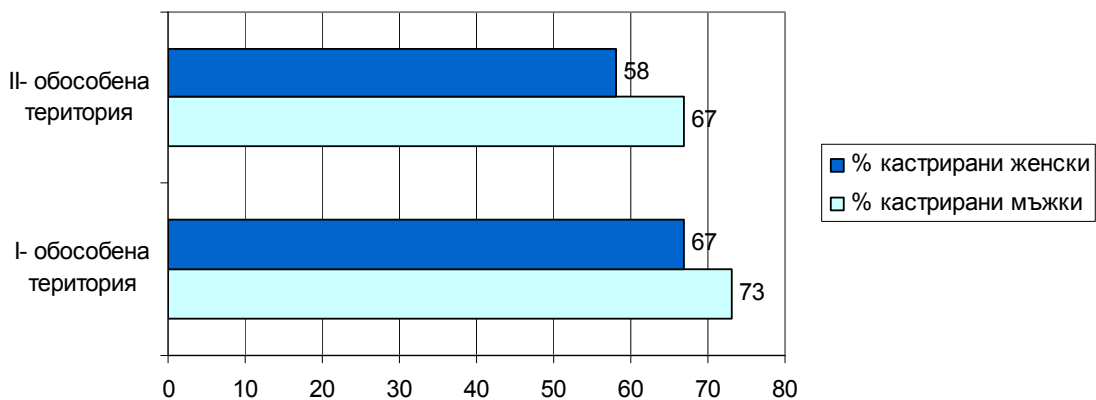
**Брой бездомни кучета в Район Средец,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Средец,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Средец**

Район СТУДЕНТСКИ

Общ брой на бездомните кучета:

296

Население:

80 455 души

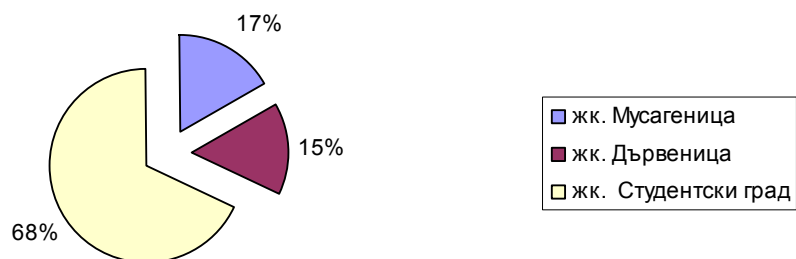
Плътност на популацията:

4 / 1000 души

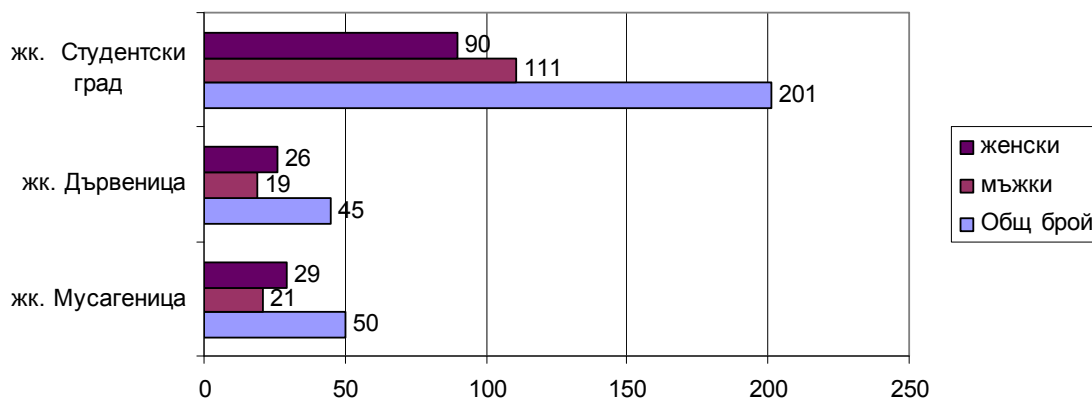
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Мусагеница	50	21	18	29	29
2. жк. Дървеница	45	19	19	26	26
3. жк. Студентски град + м-т Макинова долина	201	111	77	90	61
	296	151	114	145	116

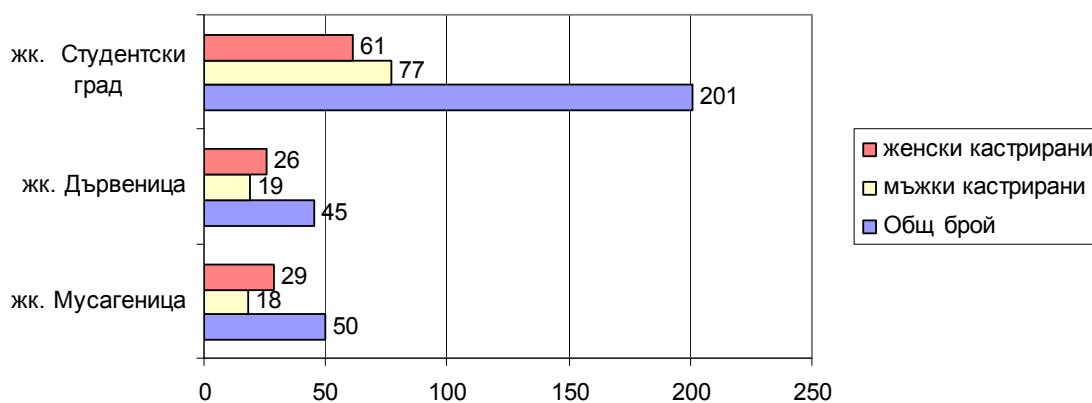
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Студентски

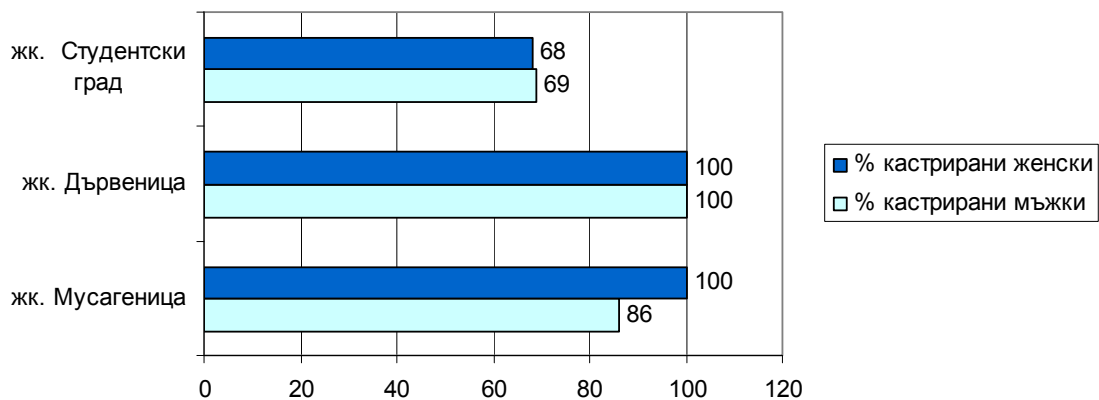
**Брой бездомни кучета в Район Студентски,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Студентски,
разпределение по пол**

**Процентно разпределение на кастрираните бездомни
кучета в Район Студентски**

Район ТРИАДИЦА

Общ брой на бездомните кучета:

761

Население:

71 540 души

Площ:

9,8 км²

Плътност на популацията:

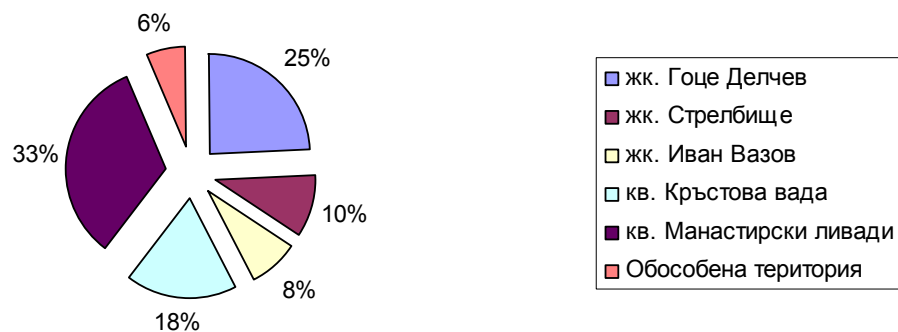
11 / 1000 души

78 / 1 км²

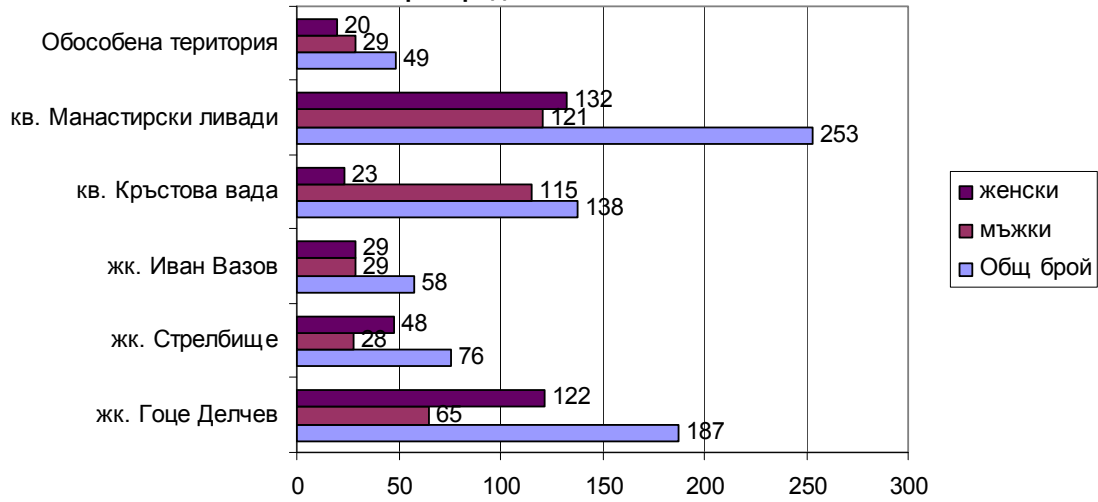
Характеристика:

ПОДРАЙОН	Общ брой	Мъжки		Женски	
		Общ брой	Кастрирани	Общ брой	Кастрирани
1. жк. Гоце Делчев	187	65	51	122	108
2. жк. Стрелбище	76	28	8	48	29
3. жк. Иван Вазов	58	29	24	29	28
4. кв. Кръстова вада	138	115	3	23	5
5. кв. Манастирски ливади	253	121	8	132	40
6. Обособена територия	49	29	25	20	20
	761	387	119	374	230

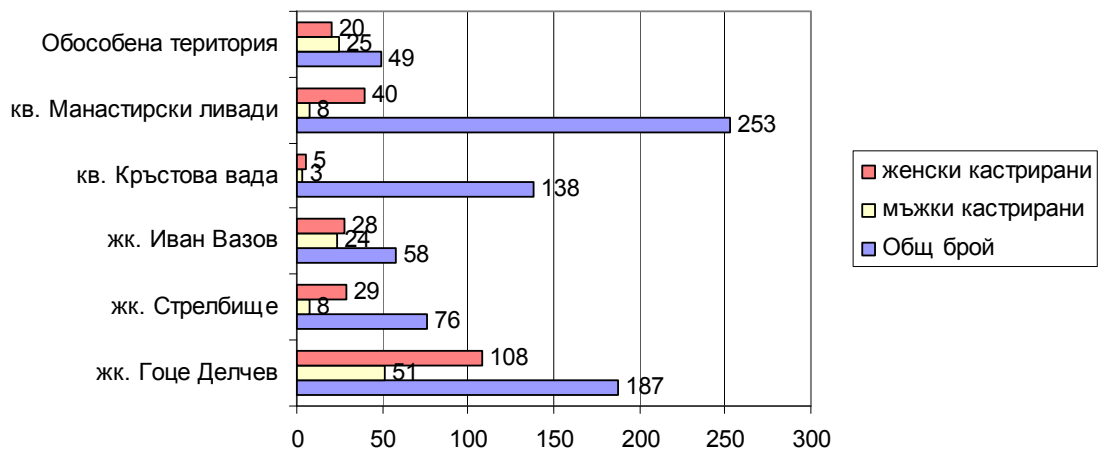
Процентно разпределение броя на бездомните кучета по подрайони в Район Триадица

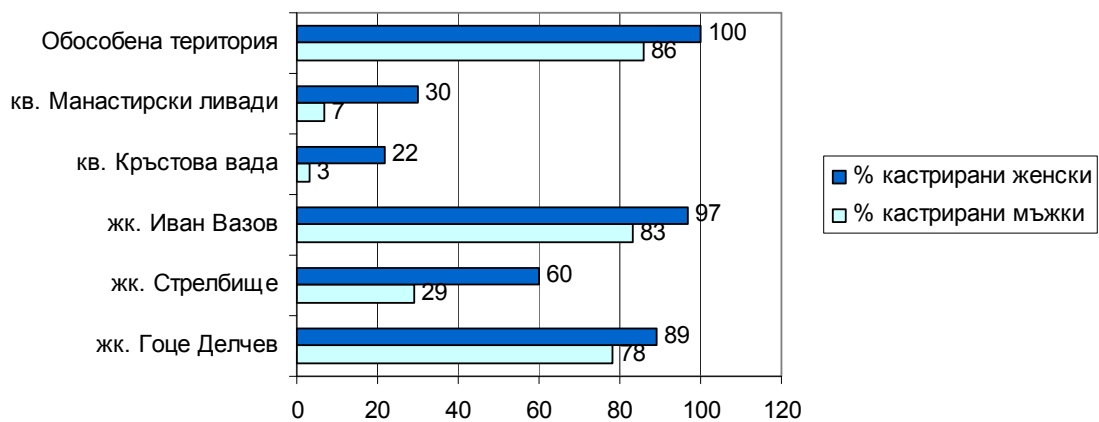
**Брой бездомни кучета в Район Трианица,
разпределение по пол**

**Брой кастрирани бездомни кучета в Район Трианица,
разпределение по пол**

Процентно разпределение на кастрираните бездомни кучета в Район Триадица

V. Проектиране на гео-база данни.

По изготвената методика, приложението на методиката и предоставянето на данните, е изготвен проект на гео-база данни. Изведени са основните характеристики на популацията на бездомните кучета и съдържанието на базата данни. Разработен е примерен модел на гео-база данни за административен Район Връбница на Столична Община.

Район ВРЪБНИЦА

Общ брой на бездомните кучета:	390
Мъжки	198
% кастрирани	32
Женски	192
% кастрирани	31
Плътност на популацията:	8

VI. Предприети мерки за контрола на популацията

VI.1. Предложени мерки от световната практика

Изследванията на Световната здравна организация, както и дългогодишният опит на неправителствени организации за закрила на животните установяват, че **програмите за намаляване на бездомните кучета чрез евтаназия са напълно неефективни и в същото време много скъпо струващи**. Дълги години преди това, в различни страни по света, властите и организациите считаха, че единственият начин да държат под контрол проблема с бездомните кучета е чрез евтаназията им. Дългогодишна практика не само в България, но и по света, е била ежегодно залавяне и отстраняване на бездомни животни чрез евтаназия с цел намаляване на тяхната популация. В Бразилия този метод е прилаган до 1997 г., в Италия до 1991 г., в САЩ са създавани добре обучени екипи за залавяне на животни и т.н. Резултатът, който е установен, е че популацията временно намалява, докато се родят ново поколение бездомни кученца и тогава броят отново нараства до “капацитета на задържане”. Този метод се оказва напълно неефективен, тъй като не намалява крайния брой животни на дадена територия по постоянен начин.

В други страни, са правени опити да се хванат и умъртвят бездомните кучета и котки, но без да успеят да осъществят хващането на всички животни в рамките на 2 месеца, каквато е продължителността на бременността при котките и кучетата. Опитът на райони като Сао Паоло (Бразилия), Средиземноморието, Средния изток и др. установяват, че ако не е възможно да бъдат хванати всички бездомни животни на дадена територия в рамките на размножителния период, крайната популация отново ще стигне до “капацитетът на задържане”, тъй като останалите животни се опитват компенсаторно да запълнят територията като създават малки. **Българският опит за справяне с проблема само потвърждава тази установена тенденция.**

Според проучване на д-р Клаус Вагнер, ветеринарен микробиолог, направено през май 2001г. за периода 1998 – 2000 г. в гр. София са били залавяни и евтаназирани между 10 и 15 хиляди кучета годишно, без да е установен видим успех относно плътността на популацията. Общо за последните 8 години (1999 г. - 2006г.) са евтаназирани 70 000 животни, или средно по 24 животни на ден, но популацията им в крайна сметка е запазена.

Основа цел на успешния мениджмънт на проблема с бездомните кучета е да сведе и задържи популацията на бездомните кучета до такова ниско ниво, при което няма да е необходимо да се унищожават здрави и социализирани животни, но без да е необходимо те да бъдат настанявани в кучешки приюти. Целта е на определена територия да се създаде баланс между броя на новодошлите животни и броя на напусналите чрез естествена смърт или осиновяване.

Международни организации за защита на животните, споделят своя позитивен опит за намаляване популацията от бездомни кучета чрез няколко ефективни метода – кастрация, регистрация и идентификация, информиране и образование на обществеността. Дългогодишният опит на международните организации за защита на животните, както и задълбоченият научен подход към проблема с бездомните кучета установява, че **единственият възможен начин трайно да бъде намалена крайната популация е прилагането на програма за кастриране и връщане в естествената среда, след маркиране, ваксинация и обезпаразитяване.**

Причината за това е, че в популация от стерилни животни, когато едно животно умре поради някаква причина, няма да има друго новородено, което да заеме неговото място и това ще доведе до намаляване на крайния брой. Връщането на здрави и неагресивни животни на местата, от където са взети, ще предотврати прииждането на други некастрирани и вероятно болни кучета от крайградските райони и ще поддържа баланса на популацията в рамките на приемливо за населението съжителство „оптималния контролируем минимум”.

Програмата кастриране / връщане е проучена и прилагана в редица европейски страни, в които съществува проблем с бездомните кучета

(Италия, Гърция, Великобритания, Швейцария, Франция, включително и САЩ). Практическите резултати са доказали, че този метод е високо и трайно ефективен и в същото време в дългосрочен план води до спестяване на много средства.

Подходът кастрация / връщане е залегнал в специалните закони за защита на животните в страни като Гърция и Турция. Така например, в гръцкия закон за домашни и бездомни животни е описан принципът на работа на приютите за бездомни животни, които включва кастриране / ваксинация / обезпаразитяване/ маркиране и връщане в естествената им среда. Връщането се предвижда да става в най-кратки срокове, за да не се загуби способността на кучетата за адаптация и оцеляване на улицата. Посочена е необходимостта при връщането им да се има в предвид броя на тези кучета в съответния район. Съществува и изрична забрана за връщането им в райони с болници, училища, спортни центрове, автомагистрала и летища. В гръцкия закон е предвидено създаването на приюти и клиники за стерилизация да се осъществява под контрола на местните власти.

В рамките на тези програми особено важно е да се подчертае необходимостта от осигуряване на доброволен надзор над кучетата, върнати по места. Доброволният надзор следва да се осъществява от определено лице или организация, което се ангажира регулярно да проследява здравния статус на кучето и да провежда системна ваксинация и безпаразитяване.

Позитивен ефект от програмите за кастрация се отчита и по отношение на поведението на животните, особено мъжките, чиито нрав става по-спокоен и неагресивен.

Други мерки, утвърдени като ефективни и необходими за намаляване популацията от бездомни кучета са мерките, свързани с въздействие върху средата - **влияние върху параметрите на “капацитета на задържане”**. Основният параметър на средата, подлежащ на контрол, е **ограничаване на хранителния ресурс** за бездомните животни. В тази област мерките трябва да бъдат насочени към:

- осигуряване на редовно сметосъбиране и сметоизвозване; използване на затворени контейнери за събиране на отпадъци; ограждане на сметищата с преградни стени;

- контрол върху оставянето на хранителни отпадъци от гражданите по улиците;

- ограничаване достъпа до сметищата към кланиците, месарските и други хранителни магазини, болници, като отговорността за това се поема от собствениците на тези обекти.

Необходимо е да се създаде нормативно задължение за собствениците на терени на детски, учебни, здравни заведения, на предприятията, парковете (без местата, специално определени за разходка на кучета) и др. да ги оградят по начин, който физически ограничава достъпа на бездомни кучета в тях.

Друга група от мерки са свързани с **регистрация, паспортизация и идентификация** (чрез татуиране или имплантиране на чип) на домашните кучета, както и на осиновените. Мерките в тази насоки са насочени към осъществяване на контрол върху размножаването преди всичко на домашни кучета. Подходяща система за регистрация и идентификация ще намали риска от изоставяне на животни, тъй като ще позволява проследяване на собствениците и съответно санкционирането им. Тези мерки не могат да предотвратят изоставянето на новородени кученца и нежелани животни в приюти.

Препоръчително е в рамките на регистрирането на домашни кучета да се създаде система за получаване на безплатен пакет ветеринарно-медицински услуги, за изпълнението на който общините могат да сключват договори с ветеринарно-медицински центрове и да заплащат услугите с част от събраните такси за регистрация. Регистрация трябва да се осъществява и на кучетата, преминали през обработка в приютите - единен регистрационен номер, описание на животното, описание на видовете обработка и манипулации, мястото на улавяне и връщане, или данни за гражданина, който се грижи за него и др. Този тип регистрация ще осигури информация за броя на безстопанствени кучета и тяхната категоризация.

Превенция на изоставянето на кучета и намаляване нивото на раждаемост може да се реализира и чрез **програми за кастриране на домашните животни**. Един от основните източници за попълване популацията на бездомни кучета е нежеланото потомство на домашните кучета. Тъй като собствениците не могат да се справят с намиране на стопани или дом на всички малки, родени от тяхното куче, те ги изоставят. За ограничване на такъв тип поведение ефективни биха били програми за безплатна стерилизация/ кастрация на домашните животни.

Опитът на общински власти в САЩ и Великобритания показва, че разходите за програми, предлагащи безплатна стерилизация / кастрация, особено на женските домашни кучета, са значително по-малки от тези, необходими за обгрижване изоставеното нежелано потомство в приюти. Нежеланата популация от домашни кучета може да се регулира и чрез налагане на по-висока такса за отглеждане на некастрираните, или т.нар. “данък плодовитост”. От друга страна, собствениците, които биха желали техните животни да бъдат кастрирани, трябва да бъдат стимулирани чрез облекчени такси.

Като част от общия комплекс от мерки е необходима и **информационна кампания** за запознаване обществеността с механизма на поддържане на постоянно ниво на популация (според известните правила в екологията), както и организиране на рекламно-образователни кампании с цел повишаване популярността на програмите за кастрация и връщане.

Когато децата са свидетели на факта, как техните родители изоставят животни, много вероятно е като възрастни да постъпват по същия начин. Необходимо е обществото да разбере отговорностите при отглеждането на домашно животно, при неговото обучение, хранене и грижа за него. В това отношение могат да са полезни специални събития за котки и кучета, които показват проблемите в тяхното поведение, както и предлагане на специални курсове за справяне с тях. Дългосрочни **образователни програми** в училищата, новини по телевизията, плакати, брошури и др. биха могли да съдействат за промяна в детското и обществено мнение и биха били полезни при кампаниите за кастриране.

Допълнителни условия, необходими за ефективността на програмите кастрация / връщане са:

- увеличаване броя на приютите и кастрационните центрове, включително мобилни и разширяване капацитета на съществуващите;
- кампании за осиновяване и намиране на дом на част от бездомните кучета и др.

Описаните и утвърдени в другите европейски страни мерки се приемат и от страна на български специалисти в областта за закрила на животните. Наред с тях, неправителствени организации предлагат и специфични, по-конкретни мерки:

- създаване на граждански екопатрули (от ветеринарен лекар, природозащитник, шофьор), които да наблюдават в определените им райони поведението и броя на обработените животни;
- друга възможност е създаване на зоополиция , която да следи за спазване на нормите (да събира глобите и таксите) и чиито правомощия да се регламентират в Закон за защита на животните;
- увеличаване броя на приютите и кастрационните центрове, включително мобилни и разширяване капацитета на съществуващите;
- кампании за осиновяване и намиране на дом на част от бездомните кучета и др.

Като част от мерките, отнасящи се за домашни кучета, се предлагат различни възможности: въвеждане на задължителна кастрация на домашните кучета, които няма да бъдат развъждани; налагане на такси за поколенията кученца, които ще бъдат продавани; въвеждане на съдебна отговорност при изоставяне на домашно животно; високи глоби при непочистване след кучето, определяне и ограждане на специално обозначени паркове и места за разходка на домашни кучета и др.

Евтаназията не решава проблема с безстопанствените кучета. При масова евтаназия популацията временно намалява, до момента на

поява на ново поколение бездомни кучета, което се поддържа според наличното количество храна, вода и подслон в средата. Исторически доказаният за ефективен метод, приложен успешно в редица европейски страни, е стерилизиране / кастрация и връщане на животните по местата им. Така върнатите кучета пазят територията си от новоприиждащите кучета, и същевременно не могат да се възпроизвеждат.

В обобщение могат да бъдат направени следните заключения:

- Широко използваните методи на хващане и евтаназиране не са ефективни. Те водят само до временно намаляване на броя на бездомните кучета и са много скъпи.
- Методите на улавяне и настаняване в приюти не са практични, поради големия брой животни които се обхващат и впоследствие високите разходи за обгрижване.
- Методите на кастриране и връщане са ефективни. След определен период от време броят на бездомните животни значително ще намалее. Тези методи са доказано по-малко скъпо струващи спрямо горните и имат допълнителен добър страничен ефект като подобро поведение на животните.
- Методите на регистрация и идентификация са полезни при контрола на популацията от животни и намаляване на изоставянето.
- Образованието и обучението на обществеността, особено на децата, е от решаващо значение за разбиране на поведението на животните и техните нужди.
- Обучението във високи стандарти на работа на хората, които се грижат за животни и ветеринарните лекари е също от голямо значение за успешното реализиране на програмите за улавяне / кастриране и връщане на животните.

VI.2. Предприети мерки за контрол на популацията на територията на Столична Община

В София през 1998 г. е създадено Общинско предприятие «Зоомилосърдие», преименувано през 2002 г. на „Екоравновесие”. Основният метод на работа в него до септември 2006 г. е евтаназиране на бездомните животни в изолатор в кв. «Лозенец». За периода 1999-2000 г. в София е приета за първи път кастрационна програма и е създаден кастрационен център в „Студентски град”. В началото на 2006 г. е затворен изолатор в с. Мирвяне от РВМС като незаконно действащ и опасен в санитарно-хигиенно отношение.

Въпреки огромният ресурс от похарчени средства, проблемът с безстопанствените кучета не е разрешен. Това налага новото ръководство да се насочи към друг тип програма, която е в съответствие със съвременните световни практики и се е утвърдила като единствено успешната – залавяне / кастрация / ваксинация/ обезпаразитяване/ маркиране и връщане. Този тип третиране се осъществява в създадения през 2006 г. нов изолатор (приют), ситуиран в покрайнините на града – с.Сеславци. На евтаназия се подлагат само заразно болни и доказано агресивни животни. За част от кучетата се намира осиновител, а друга част се настаняват в приют.

Необходимо е да се отбележи, че част от дейностите и предложените по-горе мерки за намаляване популацията на бездомните кучета вече се реализират и са правно регламентирани в съществуващата нормативна уредба. Тяхната недостатъчна резултатност обаче, се дължи на липсата на ефективен контрол върху изпълнението им и налагане на рестриктивни такси и парични санкции.

Успехът на програмите за намаляване популацията на бездомни кучета е в прилагане на комплекс от мерки, при които усилията на общинската власт, природозащитните организации, ветеринарните специалисти и гражданите са насочени в една обща посока – намиране на хуманно и съвременно решение на проблема.

Към настоящият момент усилията и дейността на местната власт, в лицето на Ръководството на ОП «Екоравновесие», са насочени именно към прилагане на доказалите се по всички международни стандарти програми за кастрация и връщане в естествената среда на животните, след тяхната ваксинация и обезпаразитяване. Необходимо е само да се гарантира контролът по последващо наблюдение на здравния статус на животните и да се осигури тяхното регулярно ваксиниране и обезпаразитяване. Крайната цел е популацията да се сведе до минимум - всички бездомни кучета ще бъдат настанявани в приюти или осиновявани. За успеха на подобна програма е важно гражданското общество в столицата да осъзнае и възприеме ефективността на този метод, чийто резултат ще настъпи постепенно, но също и да подходи отговорно към отглеждането на своите домашни любимци.

В същото време мерките трябва да са насочени и към подобряване на цялостната градска среда (чистота, сметоизвозване и т.н.), тъй като при условията на подходяща среда (хранителен ресурс, вода и подслон) екологичната ниша ще бъде попълнена от други бездомни животни – котки или дори плъхове.

VII. Изготвяне на програма за мониторинг

След анализ на данните, получени от прилагането на разработената методика е изготвена следната мониторингова програма:

1/ Следващото преброяване и установяване параметрите на популацията на бездомните кучета по административните Райони на Столична Община да бъде март-май 2008 г.

2/ Имайки предвид специфичните особености на следните административни Райони: Витоша (липса на кастрационна програма за Района – частична кастрация в подрайони; преобладава механично унищожаване, което води до запазване параметрите на популацията), Връбница (пълна липса на кастрация; безконтролно прииждане на кучета от други Райони, което води до увеличаване на възпроизводството), Искър (частично урбанизиран Район с наличие на големи свободни пространства; наличие на неконтролируеми източници на храна – борси, производствени, складови и търговски зони и обекти; частична кастрационна програма; безконтролна популация на дворни кучета), Кремиковци (безконтролна популация на дворните кучета; наличие на производствени и складови зони – източници на храна; частична кастрационна програма), Оборище (липса на кастрационна програма), Овча купел (липса на цялостна, последователна кастрационна програма), Панчарево (безконтролна популация на кучетата от вилните подрайони; наличие на големи търговски обекти, гробищни паркове и спортни бази – източници на храна) и Слатина (невъзможност за прилагане на кастрационна програма в кв. Христо Ботев; наличие на голямата борса на Булгарплод и големи свободни пространства в района на Аерогара София) се предлага преброяване и установяване параметрите на популацията за октомври 2007 г.

3/ Всяка година по определената методика да се извършва контролно преброяване.

VIII. Законодателна рамка на защитата на животни в Р България

В процеса на присъединяване на България към Европейския съюз усилията на българското правителство са насочени към синхронизиране на местното законодателство в областта на защита на животните с европейските изисквания. Стъпка в тази посока е ратифицираната през февруари 2005 г. Европейска конвенция за защита на животните-компаньони. В края на 2005 г. се прие нов Закон за ветеринарно-медицинска дейност (ЗВМД), с който се въвеждат принципите на ветеринарното законодателство на Европейския съюз и Световната организация за здравеопазване на животните.

Към настоящия момент защитата на животните в България е регламентирана в Глава VII от ЗВМД, в която са описани изискванията за защита и хуманно отношение към животните. Орган за управление и контрол по този закон е Националната ветеринарно-медицинска служба към Министъра на земеделието и горите и нейните териториални подразделения. Съгласно ал. 3 на чл. 179 евтаназия на животни се допуска само при: неизлечимо болни животни с необратими патологични изменения, причиняващи им болки и страдания; ограничаване и ликвидиране на заразна болест, която представлява опасност за здравето на хората или животните; приключване на опитите с животни, които са довели до необратими патологични изменения, причиняващи им болки и страдания; животни, чието агресивно поведение представлява опасност за живота и здравето, както за хората така и за самите животни.

С новия закон се отменя антихуманната практика, която допускаше евтаназиране на непотърсените до две седмици в изолатри безстопанствени животни. В старите текстове не се допускаше заловените кучета да бъдат връщани в естествената им среда.

Плащането на годишна такса от собствениците за притежаване на куче е регламентирано в чл. 175 от закона и в Глава III, Раздел осми от Закона за местни данъци и такси. Съгласно т. 5 на ал. 2 от чл. 175 от такса се освобождават собствениците, чиито кучета са кастрирани. Упоменато е, че приходите от събраните такси постъпват в общинския

бюджет и се използват за мероприятия, свързани с намаляване броя на безстопанствени кучета.

Механизмът на регистрация на домашните животни е уреден от местната общинска нормативна уредба, приета от Столичния общински съвет - Наредба за придобиване, притежаване и отглеждане на домашни животни на територията на Столична община, приета от СОС, 2002 г. (Наредбата е приета с Решение № 5 по Протокол № 46/18.12.2002 г. на Столичния общински съвет и изменена и допълнена с Решение № 315 по Протокол № 57 / 07.08.2003 г.)

Столичният общински съвет е приел и Правилник за дейността на кастрационните центрове за безстопанствени кучета на територията на Столична община, както и Правилник за залавяне и транспортиране на безстопанствените кучета на територията на Столична община.

Специфични въпроси, имащи отношение към популацията от бездомни кучета, са залегнали в специални инструкции на Министерство на здравеопазването:

Инструкция за борба с беса (Сборник от инструктивни материали за борба със заразните болести на МЗ, т.2, 1985г.)

Инструкция за борба с Марсилската треска

Инструкция за борба с Лаимската болест

Указ за борба с беса – НВМС

Инструкция за борба с ехинококозата – НВМС

В същото време в сегашния ЗВМД липсва ясна регламентация кой би следвало да се ангажира с решаването на проблема с бездомните кучета, както и какъв тип мерки са официално утвърдени.

Практиката в европейските държави нормативно урежда мерките за бездомните животни в специални закони за защита на животните. В общия случай органите на местното самоуправление са ангажирани с грижата за бездомните животни и поддържането на приюти за тях.

В Параграф 23 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗВМД се предвижда да бъде внесен за разглеждане законопроект за защита на животните. Създаването на специален закон в тази област се поставя и

като изискване от Европейския парламент в приетия през 2006 г. План за действие относно защита на животните, според който всяка страна-членка е необходимо да има синхронизиран закон за защита на животните. Необходимостта от такъв закон е обсъждана и подчертавана сред обществеността и природозащитните организации още от 2000 г. Проблемът е официално поставен на обсъждане в българския парламент през 2002 г. С отмяната на текстовете за безстопанствени кучета в края на 2005 г. в новия ЗВМД се създава в известен смисъл “правен вакуум” в тази област, с очакване за бързо приемане на отделен закон. Едва към настоящият момент се разработва общ проект на Закон за защита на животните, с който се цели да бъдат създадени правила за:

- опазване живота, здравето и доброто състояние на животните;
- добра практика при отглеждането на животните;
- правата и задълженията на държавните и общинските органи, обществените организации и на физическите и юридическите лица, относно защитата на животните;
- ограничаване на популацията на безстопанствените кучета;
- контрол по изпълнението.

Предвижда се приемането на хуманни програми за намаляване броя на бездомните кучета да бъде вменено като функция на общинската власт. **Приемането на Закон за защита на животните, в които се регламентират мерките, свързани с кастрация и връщане по места и настаняване в приюти, ще създаде благоприятна среда за инвестиции и от страна на международни организации в създаването на кастрационни центрове и приюти.**

IX. Заключение

Постигнати са целите и задачите на научно-приложния проект, а именно:

- 1/ Направено е изследване върху популацията на бездомните кучета на територията на Столична Община (СО);
- 2/ Разработена е методика за установяване числеността на бездомните кучета на територията на СО;
- 3/ Определени са подрайони, в рамките на административните Райони на СО, за целите на преброяването;
- 4/ Разработени са анкетни карти за целите на преброяването;
- 5/ Приложена е разработената методика и са установени параметрите на популацията;
- 6/ Изготвена е мониторингова програма за състоянието и промените в параметрите на популацията;

Резултатите са изведени и представени на 97 страници в 24 таблици и 89 графики на базата на информацията от разработената, и приложена методика.

В проекта активно участие имаха учени и специалисти от различни звена на БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ, както специалисти и експерти от следните неправителствени организации: „Българско дружество за закрила и опазване на животните”, „АФА - България”, „Помощ за животните - ДАРА”, „На ти с природата”.